

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Haridusteaduste instituut
Hariduskorralduse õppekava

Rita Viik

ÜLIÕPILASTE HINNANGUD OMA ÕPINGUTE PEATUMISE VÕI KATKESTAMISE
PÕHJUSTELE ÜHE EESTI ÜLIKOOLI KOLLEDŽI NÄITEL

Magistritöö

Juhendajad: Mari Karm (PhD)

Merle Taimalu (PhD)

Läbiv pealkiri: Üliõpilaste hinnangud oma õpingute peatumise põhjustele

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: Mari Karm (Phd)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Juhendaja: Merle Taimalu (Phd)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

.....

(allkiri ja kuupäev)

Tartu 2015

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Teoreetilised lähtekohad	6
1.1. Akadeemilise ja sotsiaalse sidususe teooria	6
1.2. Varasemad uuringud õpingud peatanud (Stop out) ja õpingud katkestanud (Stay out) üliõpilaste kohta.....	11
1.3. Varasemad uuringud kaugõppes õppijate väljalangemise kohta	12
1.4. Varasemad uuringud ülikoolist lõpetamise eel väljalangenud üliõpilaste kohta.....	13
1.5. Kõrgkooliõpingute katkestamise alased uuringud Eestis	14
1.6. Uurimisprobleem, uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused.....	15
2. Metoodika	16
2.1. Üldkogum ja valim	16
2.2. Mõõtevahend	18
2.3. Protseduur	19
2.4. Andmeanalüüs	19
3. Tulemused.....	22
3.1. Üliõpilaste hinnangute võrdlus oma akadeemilise sidususele, sotsiaalsele sidususele ülikoolis ja sotsiaalsele sidususele väljaspool ülikooli	22
3.2. Üliõpilaste hinnangute võrdlus oma õpingute peatumise/katkestamise põhjuste kohta	24
3.3. Tööelulised muutused vastajate endi hinnangul	27
3.4. Eraelulised muutused vastajate enda hinnangul	29
3.5. Endiste üliõpilaste arvamused ülikooli lõpetamist motiveerivate tegurite kohta	31
3.6. Endiste üliõpilaste ettepanekud ülikoolipoolsete toetusmeetmete kohta	34
4. Arutelu ja järeldused	36
4.1. Uurimistöö piirangud ja töö praktiline väärtus.....	42
Kokkuvõte	43
Summary	45
Tänuõnad	47
Autorsuse kinnitus.....	47
Kasutatud allikad.....	48
Lisa 1	53

Sissejuhatus

Kõrghariduse valdkond on nii Eestis kui ka mujal maailmas kiiresti arenev ning mitmekülgne. Kui vahetult enne taasiseseisvumist oli Eestis kuus ülikooli, siis 2010. aastal võimaldas kõrgharidust 33 haridusasutust, sh ülikoolid, rakenduskõrgkoolid ja kutseõppeasutused. Samas tempos kasvas ka õppijate arv: kui 1993/1994. õppeaastal õppis ülikoolides umbes 25 000 inimest, siis aastal 2010 õppis kõrgharidusasutustes ühtekokku 69 000 üliõpilast (Tõnisson, 2011). Alates 2012. aastast on aga üliõpilaste arv demograafiliste muutuste tõttu vähenema hakanud. Eesti Hariduse Infosüsteemi (EHIS) andmetel oli 2013/2014. õppeaastal Eesti ülikoolides 60 000 üliõpilast ning 2014/2015. õppeaastal ligikaudu 55 000 üliõpilast (HaridusSilm, 2015).

Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala arengukavas „Tark ja tegus rahvas” (2014) on haridusvaldkonna viie alaeesmärgi hulgas ka kõigile võrdsete võimaluste loomine elukestvaks õppeks ja õppes osaluse kasv, mille all mõeldakse ka kõrgharidusele juurdepääsu laiendamist. Kuna järgnevatel aastatel gümnaasiumilõpetajate arv jätkuvalt kahaneb, on tõenäoline vastuvõetavate üliõpilaste arvu vähenemine (Tark ja tegus rahvas, 2014). See omakorda tähendab, et ühiskonna majandusliku stabiilsuse ja kestlikkuse tagamiseks peab tõstma kõrgkoolide lõpetamise efektiivsust. Konkurentsivõime kavas „Eesti 2020“ (2014) keskendub valdkond „Haritud rahvas ja sidus ühiskond“ muuhulgas ka hariduse kvaliteedile ja kättesaadavusele kõigil haridustasemetel. Eesmärgidena tuuakse välja haridustee katkestajate osakaalu vähendamine ja kõrgharidusega inimeste osakaalu suurendamine.

Eesti kõrgharidusstrateegias aastateks 2006-2015 (2006) on samuti ühe olulise õppekvaliteedi indikaatorina määratletud kõrghariduse tasemeõppe lõpetanute arv. Kõrgharidusreformi järgselt on ülikoolide ning Eesti Haridus- ja Teadusministeeriumi vahel sõlmitavate haldus- ja tulemuslepingute üheks kvaliteedimõõdikuks samuti lõpetajate arv (Haridus- ja Teadusministeeriumi, 2013).

Eesti Hariduse Infosüsteemi statistika kohaselt on Eesti ülikoolides õpingud lõpetanute ja katkestanute arv samas suurusjärgus: 2013/2014. õppeaastal lõpetas õpingud 10 190 ja katkestas 9 912 üliõpilast (Haridussilm, 2015).

Palju on pööratud tähelepanu esmakursuslast

est katkestanutele: enamik uuringuid (nt Arulampalam & Smith, 2001; Terenzini & Pascarella 1980; Horn, 1998) keskendub õpingute algusjärgus katkestamise põhjuste väljaselgitamisele ning meetmetele, mis aitaksid väljalangemist vähendada esimesel aastal. Lõpetamise eel ülikooliõpingute katkestamise kohta on vähe uuringuid (Allen, Robbins, Casillas, & Oh, 2008; Hunt, Boyd, Gast, Mitchell, & Wilson, 2012). Oluline on aga ka õpingute lõpujärgus katkestanute uurimine. Õpingute poolelijätmine, eriti enne lõpetamist, on probleem nii üliõpilase, ülikooli kui ühiskonna jaoks. Üliõpilane ei saa vaatamata kulutatud aja-, raha- ja energiaressursile kõrgharidust ja tal on halvemad võimalused tööturul hakkama saamiseks. Lisaks on see õppijale ka psühholoogiline tagasilöök (Mangum, Baugher, Winch, & Varanelli, 2005). Ülikool on tulemust saavutamata kulutanud samuti vahendeid väljalangenu õpetamiseks, nõustamiseks, juhendamiseks jne (Mangum et al., 2005). Riigi tasandilt vaadates on eraldatud rahalisi vahendeid üliõpilase õpetamiseks, aga kvalifitseeritud tööjõudu ühiskond juurde ei saa ning pikas perspektiivis väheneb ühiskonna jätkusuutlikkus, kui kahaneb kõrgharidusega inimeste hulk. Eelnevast lähtudes on magistritöö uurimisprobleemiks, miks osa õpingute lõpufaasis (õppekavast täidetud vähemalt 75%) peatunutest viib õpingud lõpuni ja osa ei vii ning kuidas ülikool omalt poolt saaks õpingute lõpetamisele kaasa aidata.

Magistritöö eesmärk on välja selgitada endiste üliõpilaste hinnangud oma ülikooliõpingute peatumise või katkestamise põhjustele ja ülikooli lõpetamist soodustavatele teguritele ühe Eesti ülikooli kolledži näitel ning võrrelda nii päevases õppes kui avatud ülikoolis õppinute hinnanguid oma peatumise või katkestamise põhjustele.

Käesolevas töös käsitletakse katkestanutena neid üliõpilasi, kellel on õppekavast 75% täidetud, kuid kes on eksmatrikuleeritud ja pole siiani ülikooli naasnud (edaspidi katkestanud). Peatunud on need üliõpilased, kes vaatamata ajutisele õpingute peatumisele (akadeemiline puhkus, õpingute pikendamine, eksmatrikuleerimine) õpingute lõpu eel (vähemalt 75% õppekavast täidetud) on viinud oma õpingud siiski lõpuni (edaspidi peatunud).

Magistritöö koosneb neljast peatükist ja alapeatükkidest, eesti- ja ingliskeelsest kokkuvõttest ning kasutatud allikate loetelust. Tööl on üks lisa. Teoreetilises osas käsitletakse üliõpilaste akadeemilise ja sotsiaalse sidususe teooriat ning antakse ülevaade selle alusel läbiviidud varasemate uuringute tulemustest. Eraldi tutvustatakse varasemaid uurimusi õpingud peatanud ja õpingud katkestanud, avatud ülikoolis ja õpingute lõpufaasis katkestanud üliõpilaste kohta. Metoodika peatükis iseloomustatakse valimit, kirjeldatakse andmekogumis-

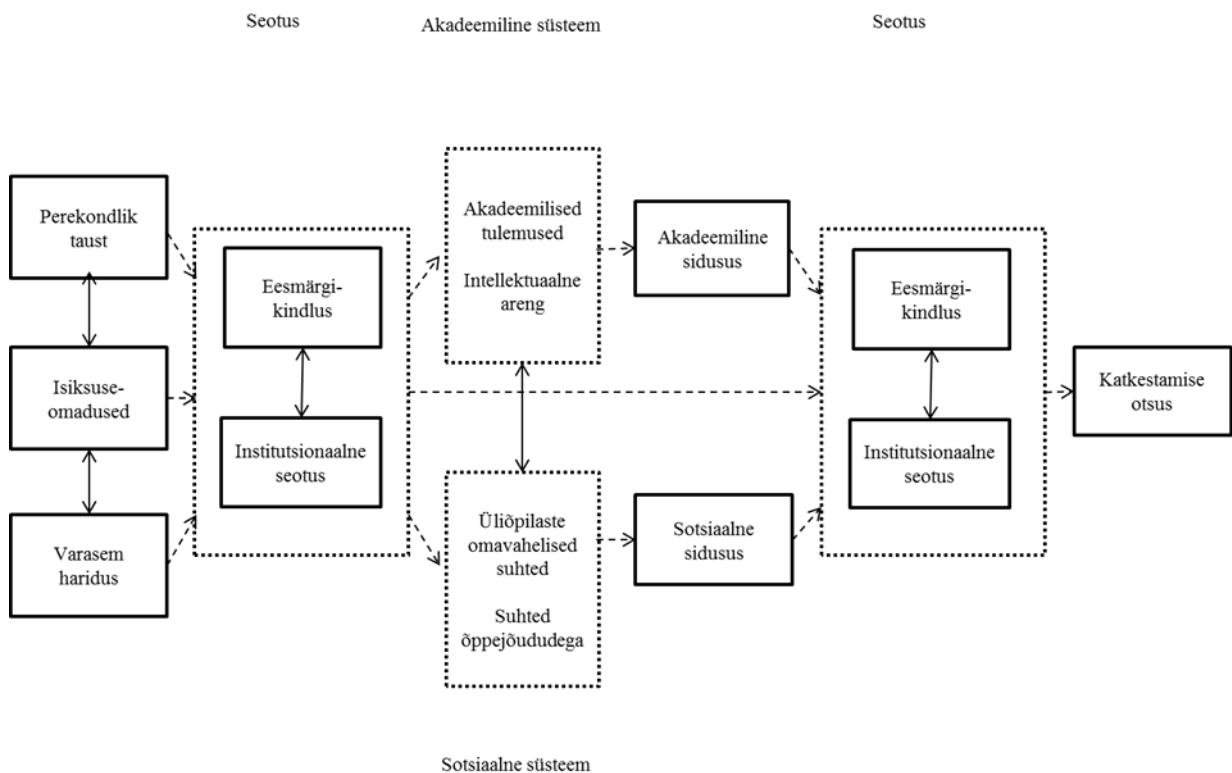
ja analüüsimeetodeid ning protsessi. Magistritöö tulemuste osas analüüsitakse endiste üliõpilaste hulgas läbiviidud ankeedi tulemusi, võrreldakse peatunute ja katkestanute ning päevases õppes ja avatud ülikoolis õppinute hinnanguid. Arutelupeatükis võrreldakse magistritöö peamisi tulemusi varasemate uuringute tulemustega ning tuuakse välja järeldused, ettepanekud, piirangud ja töö praktiline väärtus.

1. Teoreetilised lähtekohad

1.1. Akadeemilise ja sotsiaalse sidususe teooria

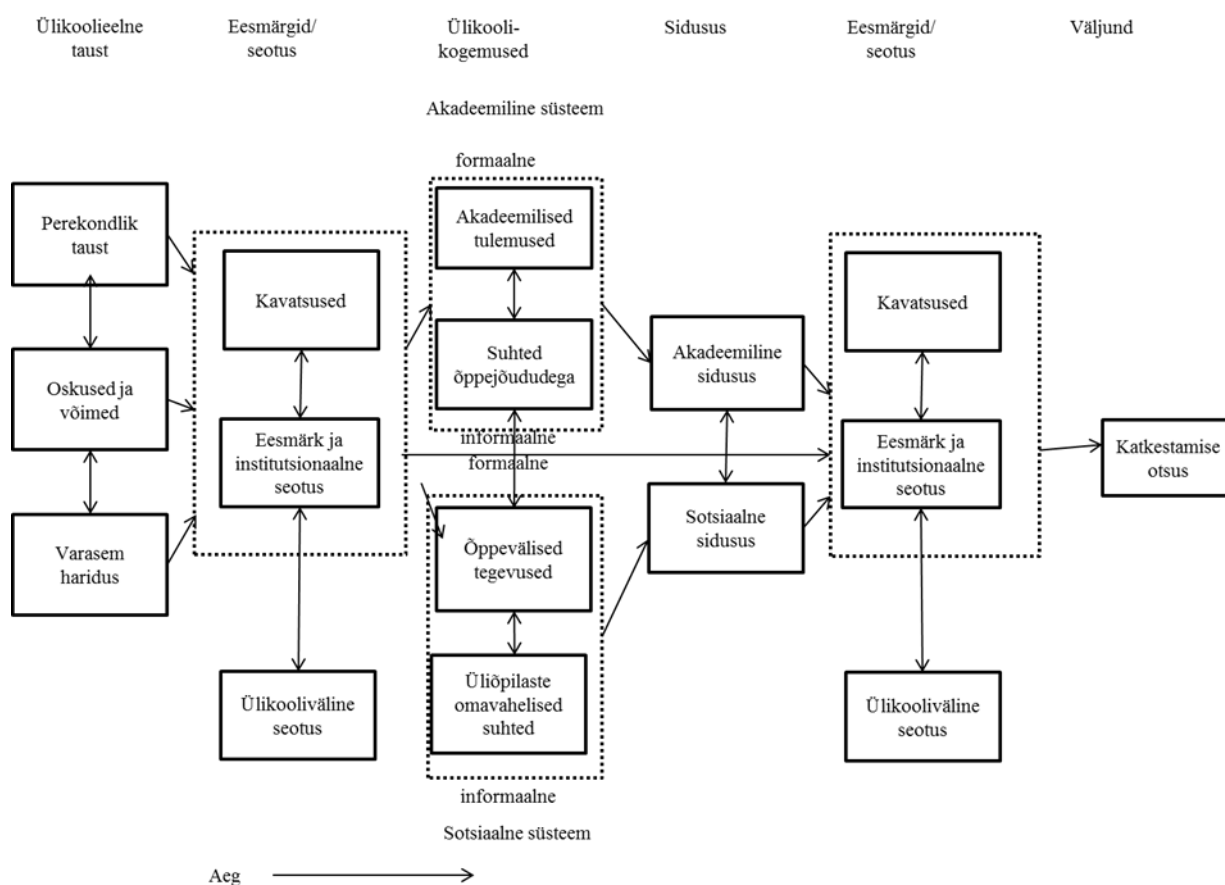
Üliõpilaste ülikoolist väljalangemise uurimisele on viimastel aastakümnetel enim mõju avaldanud Vincent Tinto, kes on üliõpilaste kõrgkoolist väljalangevuse mudeli ning üliõpilaste akadeemilise ja sotsiaalse sidususe teooria autor (Tinto, 1975, 2012).

Väljalangemise protsessi võib vaadelda kui akadeemiliste ja sotsiaalsete süsteemide mõju üliõpilasele tema õpingute kestel, kusjuures saadud kogemuste abil võivad muutuda nii üliõpilase eesmärgid kui seotus ülikooliga. Samamoodi mõjutavad õpingute jätkamist ka erinevad tunnused, nagu õppija sugu, rass, andekus, ning ülikoolieelne keskkooli kogemuste (hinded, akadeemilised ja sotsiaalsed saavutused) ja perekondliku päritolu (sotsiaalne staatus, väärtushinnangud ja vanemate ootused) taust, millel on samuti nii otsene kui kaudne mõju ülikoolis toime tulemisele (Tinto, 1975).

Joonis 1. Tinto üliõpilaste väljalangevuse mudel (Tinto, 1975, lk 95)

Ülikoolielus puutub õppija kokku nii ülikooli akadeemilise kui ka sotsiaalse küljega. Tinto mudeli (vt Joonis 1) keskmeks on üliõpilaste akadeemilise ja sotsiaalse sidususe tase ülikoolis, mis aitab prognoosida õppijate kalduvust õpingutest loobuda (Tinto, 1975). Tinto (2012) arendas oma teooriat edasi ning toob raamatus „*Leaving College*“ välja institutsioonist lahkumise pikaajse mudeli (*A Longitudinal Model of Institutional Departure*) (vt Joonis 2), mille järgi institutsioonist jätkamine või sealt lahkumine on pikaajne protsess, kus üliõpilast mõjutavad ühelt poolt isiklikud taustategurid (perekondlik taust, võimed, varasem hariduskogemus, kavatsused ja eesmärgid ning ülikooliväline kogukond) ja teiselt poolt tema kogemused ülikooli akadeemiliste ja sotsiaalsete süsteemide sees. Nii akadeemiline edasijõudmine kui formaalsed ja informaalsed suhted õppejõudude ning ülikoolikaaslastega mõjutavad üliõpilase akadeemilist ja sotsiaalset sidusust, mis omakorda aitab prognoosida üliõpilase ülikoolis jätkamise või katkestamise otsust (Tinto, 2012).

Joonis 2. Tinto institutsioonist lahkumise pikaajne mudel (Tinto, 2012, lk 114)

Üliõpilased vajavad ülikoolis kohanemiseks kolme sammu: eraldumine varasemast kogukonnast, üleminek varasemast kogukonnast ülikooli kogukonda, kohanemine ülikooli

kogukonnaga. Need kolm perioodi ei ole üheselt defineeritavad ja kestavad eri üliõpilastel eri aja ja mõnel toimuvad samaaegselt (Tinto, 2012).

Akadeemiline sidusus

Akadeemiliseks sidususeks peetakse üliõpilase akadeemilise edasijõudmise ja intellektuaalse arengu koosmõju (Tinto, 1975). Lisaks sisaldab akadeemiline sidusus nii formaalseid (üliõpilase teadmised, võimed, akadeemilised nõudmised ja nendevaheline kooskõla) kui informaaalseid (kooskõla ülikooli väärtuste ja üliõpilase väärtuste vahel) kontakte (Tinto, 2012). Akadeemilist sidusust on defineeritud ka kui üliõpilase huvi õpitava eriala vastu, motivatsiooni õppida ja enesekindlust ning enesejuhtimisoskust. Üliõpilastelt küsitakse, kas nad on motiveeritud õppima, kas õppekava on nende jaoks huvitav, kas nad on edukad valikainetes jne (Bean & Kuh, 1984). Akadeemilise sidususe alla määratletakse akadeemilist edasijõudmist, akadeemilist enesehinnangut, õpitava väärtustamist, õppimise nautimist, akadeemiliste normide ja väärtuste aktsepteerimist, iseenda identifitseerimist üliõpilasena (Draper, 2008).

Juba 1980-ndatel aastatel töötati välja üliõpilaste väljalangemise põhjuslik mudel (*Causal Model of Student Attrition*), mis näitas ülikoolist väljalangemise ühe põhjusena seda, et ülikoolihariduse omandamine ei kindlusta üliõpilaste silmis neile enesearengut ja ka tulevast töökohta. Teisalt soodustavad väljalangemist ka akadeemilised ebaõnnestumised (Bean, 1980). Sarnasele tulemusele jõudsid St. John, Cabrera, Nora, & Asker (2000, viidatud Stratton, O'Toole, & Wetzel, 2008 j), kui nad töötasid välja *College Choice Nexus Model* i, mis näitab sidet üliõpilase ülikooli valiku ja pärastise ülikoolis püsimise vahel. Uuring toob välja kolmefaasilise süsteemi, kus ülikoolis püsimine sõltub sellest, kui suurt kasu näeb üliõpilane oma õpingute lõpuleviimises. Üliõpilase edukas toimetulek ülikoolis on talle justkui tõestus, et valitud ülikool ja õppekava on sobiv ning nii materiaalselt kui mittemateriaalselt on kasulik õpingud lõpule viia (St. John et al., 2000, viidatud Stratton, et al., 2008 j). Oluline on, et üliõpilane näeks oma eesmärgina kõrghariduse omandamist ja kasu diplomist ning oleks valmis pingutama hariduse saamise nimel.

Käesolevas magistritöös tähendab akadeemiline sidusus, et üliõpilase jaoks on õpingud huvitavad, kasulikud, eesmärgipärased, talle meeldib õppida ning ta osaleb õppimisprotsessis aktiivselt.

Sotsiaalne sidusus ülikoolis

Sotsiaalne sidusus ülikoolis sisaldab nii üliõpilaste omavahelist kui üliõpilaste ja õppejõudude vastastikust mõju ülikooli sotsiaalsete süsteemide sees. Üliõpilaste ja teiste ülikooli liikmete omavahelised kontaktid ei pruugi tuua väärtuste ühildumist, aga nende puudumine võib viia ülikoolist lahkumiseni, kuna ei teatagi, kas on ühiseid väärtusi (Tinto, 2012). Üliõpilaste väljalangevust aitab eelkõige ära hoida suurem sotsiaalne sidusus, mida ülikool saab toetada mitmesuguste abinõudega, näiteks üliõpilaste kaasamisega ülikooli otsustuskogudesse ning regulatsioonide ja reeglite väljatöötamisse, samuti ka tõhusa ja sujuva infovahetuse tagamisega (Berger & Braxton, 1998). Üliõpilased tulevad ülikooli erinevate omadustega nagu väärtused, iseloom, teadmised, hoiakud, ootused ja need hakkavad mõjutama nende seotust ülikooliga. Üliõpilaste sisemine seotus ülikooliga hakkab mõjutama nende tuleviku seotust ülikooliga. Üliõpilaste seotus ülikooliga jätkub seda tugevamini, mida suurem on sotsiaalne sidusus. Mida suurem on üliõpilase seotus ülikooliga, seda suurem on tõenäosus, et ta viib oma õpingud edukalt lõpuni (Braxton, 2000). Ülikoolis kohanemine on kompleksne protsess, kus tuleb leida tasakaal ülikoolieelse elu ja praeguste õpingute vahel. Pere ja sõprade sotsiaalne toetus mõjutab positiivselt edasijõudmist, aga samavõrra on oluline leida uusi sõpru ja suhelda aktiivselt teiste ülikoolipere liikmetega.

Üliõpilaste omavaheline sotsiaalne sidusus ülikoolis hõlmab nii formaalseid (kuulumine üliõpilasorganisatsioonidesse, üliõpilasajalehe toimetusse jne) kui informaalseid kontakte (üliõpilassõprus, suhted vabal ajal sõpradega, ühistegevused) (Tinto, 2012). Õppejõud peaksid kasutama rohkem aktiivõppemeetodeid, tegema grupitöid, et soodustada üliõpilaste omavahelist suhtlemist. Samuti peaksid ülikoolid võimaldama „uutele“ üliõpilastele võimalusi kohtuda nii omavahel kui vanemate üliõpilastega (Wilcox, Winn, & Fyvie-Gauld, 2005). Tuutorprogrammidel on positiivne mõju esmakursuslaste väljalangevuse vähendamisele ning potentsiaalne kasu tuutorite kognitiivsete ja metakognitiivsete õpistrateegiate ning sotsiaalsete oskuste arendamisele (Arco-Tirado, Fernández-Martín & Fernández-Balboa, 2011). Sarnasele tulemusele on jõutud ka, uurides Kanada ja USA ülikoolide mentorprogrammi, kus lõpukursuste üliõpilased õpetasid esmakursuslastele matemaatikat, loodusteadusi ja tehnoloogiaaineid, kuid samas osalesid nendega koos aktiivselt vabaaja üritustel. Selgitati välja, et mentorprogrammis osalenud menteede väljalangemisprotsent oli väiksem kui tavaüliõpilastel, lisaks oli neil oluliselt kõrgem motivatsioon, positiivsem karjääriplaan ja tihedam seotus ülikooliga (Larose et al., 2011).

Erinevates USA ülikoolides on leitud viise, kuidas esmakursuslaste väljalangevust vähendada - näiteks korraldatakse esimese aasta seminare, organiseeritakse vabaaja üritusi, tegeldakse nõ riskigrupiga (ennekõike need, kellel halvemad akadeemilised tulemused), ülikoolis töötab spetsiaalne inimene – nõ väljalangemise ennetamise direktor (*retention director*), viiakse läbi järeleaitamiskursusi (*supplemental instruction*), mida koordineerivad magistrandid (Barefoot, 2004). Viimastel aastatel on populaarsust kogunud õppimiskogukonnad (*learning communities*), mille abil saavad üliõpilased parema üldpildi kogu õppekavast ja erinevate ainete omavahelisest sidususest (Barefoot, 2004). Põhjaliku uuringu õppimiskogukondade kasust üliõpilast hinnete paranemisel ja väljalangemise vähendamisel on teinud Popiolek, Fine, & Eilman (2013).

Sotsiaalse sidususe seisukohalt on õppijate omavaheliste suhete kõrval uuritud ka üliõpilaste **suhtlust õppejõududega**. Oma varasemas uuringus näitasid Bean ja Kuh (1984), et üliõpilaste akadeemiline võimekus ja kontaktid õppejõududega ei ole omavahel otseselt seotud. Üliõpilaste akadeemilist võimekust saab prognoosida pigem keskkooli tulemuste põhjal ja sotsiaalse sidususe jaoks on õppejõududega kontaktidest olulisemad üliõpilaste suhted üliõpilasnõustajatega ning kuulumine üliõpilasorganisatsioonidesse ja osalemine üliõpilasüritustel. Sarnasele järeldusele jõudsid ka Cotten & Wilson (2006), kes tõid oma kvalitatiivses uuringus välja, et enamik üliõpilasi suhtleb õppejõududega väljaspool loenguid minimaalselt ja ei näe ka mingit kasu rohkemates kontaktides. Hiljem aga uurisid Kuh ja Hu (2001) 1990-ndate aastate õppejõudude ja üliõpilaste omavaheliste suhete mõju õpingutele ja leidsid vastupidiselt, et mida rohkem üliõpilased suhtlevad õppejõududega, seda parem. Õppejõudude ja üliõpilaste omavaheline suhtlemine julgustab üliõpilasi pühenduma ülikooli ajal ka teistele hariduslikele tegevustele, mis on seotud nende eesmärkide saavutamisega, näiteks erinevad uurimisprojektid jms (Kuh & Hu, 2001).

Leiti kaheksa erinevat õppejõu-üliõpilase suhtlemise aspekti (austus, karjäärijuhtimine, ligipääsetavus, hoolimine, väljaspool loenguid suhtlemine, avatus, kättesaadavus, negatiivsed kogemused) ja prognoositi nende põhjal üliõpilase akadeemilist motivatsiooni ja edukust. Üliõpilased, kes tunnetasid, et õppejõud on avatud, hooliva suhtumisega, kättesaadavad ka väljapool loenguaega, olid motiveeritumad ja edukamad, samas negatiivsed kogemused mõjusid üliõpilastele demotiveerivalt (Komarraju, Musulkin, & Bhattacharya, 2010).

Viimastel aastatel pööratakse rohkem tähelepanu õpetamismeetodite kaasajastamise vajalikkusele, muuhulgas ka väljalangemise ennetamiseks (Barefoot, 2004; Wilcox, Winn, &

Fyvie-Gauld, 2005). USA ülikoolide kohta tehtud uuringust selgub, et enamik üliõpilasi ei lange välja akadeemilise mahajäämuse tõttu, sest õpinguid katkestavad eri edasijõudmise tasemega üliõpilased, mis tähendab, et ainult madalate akadeemiliste tulemuste põhjal ei saa väljalangevust prognoosida. Õpetamisstiil peab muutuma – tänased üliõpilased soovivad rohkem praktilisemat õpet ning aktiivõppemeetodeid (Barefoot, 2004).

Erinevate uuringutega on tõestanud, et mida rohkem on üliõpilastel loenguväliseid kontakte õppejõududega ja mida rohkem nad suhtlevad omavahel, seda suurem on tõenäosus, et nad viivad oma õpingud edukalt lõpuni (Arulampalam & Smith, 2001; Terenzini & Pascarella, 1980; Terenzini, Theophilides, & Lorang, 1984). Käesolevas magistritöös kuuluvad mõiste sotsiaalne sidusus ülikoolis alla kiire kohanemine ülikoolieluga, kergesti kontakti saamine ja suhtlemine nii teiste üliõpilaste kui ülikooli töötajatega ning sage osalemine ülikooli üritustel.

Sotsiaalne sidusus väljaspool ülikooli

Sotsiaalset sidusust väljaspool ülikooli saab defineerida Tinto mudeli järgi (vt Joonis 2) kui perekondliku tausta, pere, sõprade ja tööandja toetust ja tunnustust. Sotsiaalne sidusus väljaspool ülikooli näitab seda, kas ja kuidas ülikooliväline kogukond mõjutab õpingute kulgu ja edukust (Tinto, 2012). Üliõpilase ülikoolis püsimiseks on vaja ka pere ning ülikooliväliste sõprade toetust ja tunnustust (Draper, 2008).

Käesolevas magistritöös tähendab sotsiaalne sidusus väljaspool ülikooli seda, et üliõpilaseks olemine mõjutab positiivselt suhteid inimestega väljaspool ülikooli ja nii tööandja, pereliikmed kui sõbrad toetavad üliõpilase õpinguid.

1.2. Varasemad uuringud õpingud peatanud (*Stop out*) ja õpingud katkestanud (*Stay out*) üliõpilaste kohta

Märgati, et osa üliõpilasi küll katkestab õpingud, aga tuleb ülikooli tagasi ning hakati uurima asjaolusid, mis mõjutavad ülikooli tagasipöördumist (Tinto, 1982). Analüüsides erinevusi esimesel aastal õpingud katkestanud, kuid vähemalt viie aasta jooksul ülikooli naasnud (*Stop out*) ja mittenaasnud (*Stay out*) õppijate vahel, leiti, et need, kes ei jätka õpinguid, on ealiselt vanemad, rohkem seotud perekondlike ja töökohustustega ning pigem osakoormuses õppinud kui õpinguid jätkanud üliõpilased (Horn, 1998). Töötati välja õpingud ajutiselt peatanud ja õpingud katkestanud üliõpilaste eristamise alusel õpingute peatumise ja

katkestamise alane mudel (*Multinomial Logit Model*) (Stratton et al., 2008). Võrreldi esimesel aastal õpingud peatanud ja õpingud katkestanud üliõpilaste demograafilisi, perekondlikke, isiklikke, institutsionaalseid ja majanduslikke andmeid ning selgus, et kõige olulisemaks faktoriks ülikooliõpingute jätkamisel on majandusliku toetuse ja selle erinevate vormide – stipendiumide, laenude jms olemasolu (Stratton et al., 2008). Tõenäolisemalt lõpetavad need õpingud katkestanud üliõpilased, keda toetavad vanemad, kellel olid keskkoolis head tulemused ja kes elavad ülikoolile lähedal. Mida kauem on üliõpilane eelnevalt õppinud, seda suurema tõenäosusega ta naaseb ülikooli (Johnson, 2006). Uurides täiskasvanud õppijate naasmist ülikooli, on leitud, et ülikooli tagasitulemiseks ja lõpetamiseks on vaja läbida kolm faasi: kõigepealt tekib soov omandada uusi teadmisi, siis saab see soov nii määravaks, et üliõpilane naaseb ülikooli ning lõpuks ka lõpetab selle. Ülikooli tagasi pöördumine toimub ainult juhul, kui õppija näeb kõrghariduse omandamises kasu, mis korvab ajutise aja- ja raharessursi vähenemise (Spanard, 1990).

1.3. Varasemad uuringud kaugõppes õppijate väljalangemise kohta

Vaadeldavas ülikoolis nimetatakse kaugõpet avatud ülikooliks. „Tartu Ülikoolis on avatud ülikooli õpe õppevorm, kus kontaktõpe korraldatakse õppesessioonidena. Avatud ülikooli õppes on rõhk üliõpilase iseseisval töö, mida juhendatakse, milleks on olemas õppematerjalid ning mis võib toimuda e-õppe vormis. Avatud ülikooli õppes on õppetöö korraldatud paindlikult, arvestades eelkõige töötavate üliõpilaste vajadusi“ (Tartu Ülikooli õppekorralduseeskiri, 2015, lk 5). Eestis omandab 58% täiskasvanud tudengitest hariduse kaugõppes (Roosalu et al., 2013).

Reeglina peetakse täiskasvanud õppijat (*non-traditional students*) ealiselt vanemaks kui 24 aastat, neil on tihti abikaasa või elukaaslane, lapsed või ülalpeetavad ning nad käivad tööl (Forbus, Newbold, & Mehta, 2011). Lisatakse veel, et täiskasvanud õppija ei astu ülikooli kohe peale keskhariduse omandamist, õpib suure töö- ja perekoormuse tõttu osajaga ning ei sõltu finantsiliselt vanematest (Wyatt, 2011).

Juba 1980-ndatel uuriti üliõpilasi, kes õppisid osakoormusega, olid teistest vanemad ja sõitsid igapäevaselt kooli ja kodu vahet – st ei elanud ülikoolilinnakus. Leiti, et erinevalt päevases õppes õppivatest üliõpilastest ei olnud osakoormusega üliõpilaste ülikoolis püsimisel sotsiaalne sidusus ülikoolis nii määrava tähtsusega kui sotsiaalne sidusus väljapool ülikooli. Tihti said ülikoolist lahkumise põhjusteks perekondlikud kohustused (Bean &

Metzner, 1985). Täiskasvanud õppijale ei ole väljakutse uues keskkonnas kohanemine ja sotsiaalne sidusus, vaid balansseerimine õpingute ning töö- ja perekondlike kohustuste vahel (Gilardi & Guglielmetti, 2011). Samasugusele järeldusele jõuti, uurides Austraalia täiskasvanud õppijaid ja leides, et põhiprobleemid täiskasvanueas ülikoolis õppimisega ennekõike naistel on seotud aja, puhkuse ja raha vähenemisega ning süütundega pere ja laste ees (Stone & O'Shea, 2013).

MacKinnon-Slaney (1994) arendas välja täiskasvanute õpingute jätkamise mudeli (*Adult Persistence in Learning Model*), mis sisaldas personaalseid (eneseteadvus, tahe saada kõrgharidus, karjääri- ja elueesmärkide selgus, suhtlemisoskus ja kohanemisvõime), akadeemilisi (õpioskused, intelligentsus, võimekus) ning keskkonnast tulenevaid (info leidmine, võimaluste ja takistuste teadvustamine, keskkonnas kohanemine) mõjureid. Täiskasvanud õppija ülikoolis jätkamine on eelpool nimetatud näitajate koosmõju. Ülikoolid saavad täiskasvanud õppijatele pakkuda erinevaid tegevusi, mis toimivad erinevate mõjurite puhul - näiteks karjääri- ja elueesmärkide selgitamiseks võib korraldada karjäärijuhtimise seminare, õpioskuste arendamiseks saab korraldada õpitubasid jne (MacKinnon-Slaney, 1994). Võrreldes vastselt keskkoolist tulnud ja vanemaid üliõpilasi, selgus, et määrava tähtsusega on auditoorses töös osalemine – mida vähem puudutakse, seda tõenäolisemalt õpinguid jätkatakse. Samuti on oluline õpingukaaslastega lävimine ja omavaheline toetamine, seda isegi rohkem vanematel üliõpilastel, seevastu õppejõudude mõju on suurem noorematele üliõpilastele (Whannell, 2013).

1.4. Varasemad uuringud ülikoolist lõpetamise eel väljalangenud üliõpilaste kohta

Suur osa uurijaid (näiteks Arulampalam et al., 2004; Pascarella ja Terenzini, 1979; Horn, 1998) keskenduvad esimesel aastal õpingud katkestanud üliõpilaste analüüsimisele, kuna esimene õppeaasta näib olevat kriitilise tähtsusega.

Ülikoolist väljalangemise põhjused esimesel aastal võivad oluliselt erineda nendest, mis sunnivad õpinguid hiljem pooleli jätma (Tinto, 1982). Uuriti 2003-2004. aastal ülikooli astunud ning II või III aastal väljalangenud üliõpilaste statistikat ja kirjeldati nende profiili. Katkestasid rohkem afroameeriklased või hispaaniakeelsed ning vähem valged ja aasia-ameeriklased, katkestanud olid keskmisest vanemad – 23 ja pigem abielus. Õpingud pooleli jätnutel olid madalamad hariduslikud eesmärgid ja vanematel polnud tavaliselt kõrgharidust. Enamasti käisid nad tööl. Madala sissetulekuga peredest pärit lastele oli oluline ema toetus ja

ema eelnev haridustase: kui emal oli kõrgharidus, siis toetas ta ka lapse õpinguid. Üliõpilased, kes said majanduslikku toetust, langesid välja harvemini. Reeglina said üliõpilased, kes olid keskkoolis edukad, ka ülikoolis paremini hakkama (Nora & Crisp, 2012). Uurides kolmandal aastal välja langenud üliõpilasi, on leitud, et ülikoolieelne ettevalmistus ja akadeemiline motivatsioon omavad ülikoolis püsimisele kaudset mõju, samas motivatsioon olla ülikooliga seotud ja sotsiaalne sidusus omavad otsest mõju. Määrava tähtsusega ülikooliõpingute edukal lõpuleviimisel on esimese aasta õppetulemused (Allen et al., 2008). Viimasel aastal väljalangenud üliõpilasi uurides on võrreldud omavahel esimese põlve kõrghariduse omandajaid mitte-esimese põlve kõrghariduse omandajatega. Selgus, et viimasel semestril väljalangenud üliõpilaste peamine probleem oli läbipõlemine, kus omaste ootused, kehvad hinded, aja- ja ressursipuudus ning sellest tulenev motivatsiooni kadumine pani neid ülikoolist lahkumise otsust tegema. 60% viimase aasta üliõpilastest käis palgatööl keskmiselt 28 tundi nädalas, mis vähendas aega ja energiat tegeleda õppimisega ja osaleda üliõpilaselus (Hunt et al., 2012).

1.5. Kõrgkooliõpingute katkestamise alased uuringud Eestis

Eestis on kõrgkooliõpingute katkestamise kohta tehtud uuring „Mittenormatiivse õpiedu asjaolud ja motivatsioon“ O. Musta poolt 2006. aastal. Võrreldi eksmatrikuleeritud ja akadeemilisel puhkusel olnud õppijaid, kes enda hinnangul katkestasid ennekoike majanduslikel põhjustel, mis sundis tööle minema. Uuringust selgus ka, et katkestavad pigem need, kes on eriala valinud ebateadlikumalt ning riigieksamitulemustest olulisem on üliõpilase huvi õpitava eriala vastu (Must, 2006). 2007. aastal viidi läbi uuring „Ülikooliõpingute katkemine ja taasalistamise võimalused“. Leiti, et peamiselt katkestatakse õpingud töö- ja eraelulistel ning majanduslikel põhjustel (Murakas, 2007). Väljalangemise teemat on põhjalikult uurinud ka Janne Pukk, kelle doktoritöö *Kõrghariduse kvaliteet ja üliõpilaste edasijõudmine kõrgkoolis* kaitsti 2010. aastal Tallinna Ülikoolis. Tema töös on ülikoolis edasijõudmine ja väljalangemine üks põhilisi kõrghariduse kvaliteedi näitajaid. Madalam risk katkestada on paremaid riigieksamitulemusi omavatel, riigieelarvelisel kohal õppivatel naissoost üliõpilastel (Pukk, 2010).

1.6. Uurimisprobleem, uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Eelpool kirjapandut kokku võttes võib öelda, et mitme aastakümne uuringud on välja selgitanud, et ülikoolis püsimiseks on vaja üliõpilase nii akadeemilist kui sotsiaalset sidusust (Tinto, 1975, 2012; Berger & Braxton, 1998). Enamik uurijaid keskendub aga jätkuvalt esmakursuslastele (Arulampalam et al., 2004; Pascarella ja Terenzini, 1979; Horn 1998), püüdes uurida nende väljalangevuse põhjuseid ning mõeldes välja ja katsetades erinevaid mooduseid nende ülikoolis püsimiseks (Wilcox et al., 2005; Barefoot, 2004). Vähem on aga uuritud õpingute lõpufaasis katkestajaid (Allen et al., 2008; Hunt et al., 2012).

On teada, et hulk üliõpilasi ei lõpeta nominaalajaga, vaid jäävad akadeemilisele puhkusele, pikendavad õpinguid või õpivad edasi eksternina. Üliõpilaste väljalangemine, eriti enne lõpetamist, on probleem nii isiklikus, institutsionaalses kui ühiskondlikus plaanis.

Eelnevast lähtudes on magistritöö uurimisprobleemiks, miks osa õpingute lõpufaasis (õppekavast täidetud vähemalt 75%) katkestanutest viib õpingud lõpuni ja osa ei vii ning kuidas ülikool omalt poolt saaks kaasa aidata õpingute lõpetamisele.

Magistritöö eesmärk on välja selgitada endiste üliõpilaste hinnangud oma ülikooliõpingute peatumise või katkestamise põhjustele ja ülikooli lõpetamist soodustavatele teguritele ühe Eesti ülikooli kolledži näitel ning võrrelda nii päevases õppes kui avatud ülikoolis õppinute hinnanguid oma peatumise või katkestamise põhjustele.

Uurimisküsimused:

1. Kuidas erinevad õpingud peatanud ja katkestanud üliõpilastel nii päevases õppes kui avatud ülikoolis hinnangud enda akadeemilisele sidususele, sotsiaalsele sidususele ülikoolis ja sotsiaalsele sidususele väljaspool ülikooli?
2. Mis on üliõpilaste hinnangul nende õpingute katkestamise põhjused?
3. Kuidas erinevad õpinguteaegsed töö- ja eraelulised muutused ülikooliõpingud peatanud ja katkestanud üliõpilastel nii päevases õppes kui avatud ülikoolis üliõpilaste enda hinnangul?
4. Mis motiveeri(k)s üliõpilaste arvates õpingute lõpuleviimist?
5. Millised on üliõpilaste hinnangul ülikoolipoolsed võimalused üliõpilaste õpingute lõpetamist toetada?

2. Metoodika

Üliõpilaste väljalangevuse kohta on läbi viidud nii kvantitatiivseid (Johnson, 2006; Arulampalam et al., 2004) kui kvalitatiivseid uurimusi (Cotten & Wilson 2006; Stone & O'Shea, 2013). Käesolev uurimustöö on kombineeritud uurimus, mille andmeid analüüsiti nii kvantitatiivseid kui kvalitatiivseid andmetöötlusmeetodeid kasutades. Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimine võimaldavad teineteist täiendada (Hirsijärvi, Remes, & Sajavaara, 2005). Autori arvates võimaldab kvantitatiivne analüüs peatunute ja katkestanute võrdlemise kaudu anda laiemapõhjalise pildi ülikooli katkestamise põhjuste kohta. Kvalitatiivse analüüsi kaudu on võimalik uurida süvitsi üliõpilaste hinnanguid lõpetamist motiveerivate tegurite kohta.

2.1. Üldkogum ja valim

Käesoleva uurimuse üldkogumi moodustasid aastail 2008-2014 ühe Eesti ülikooli kolledžist eksmatrikuleeritud üliõpilased, kellel oli õppekavast täidetud vähemalt 75% (350 üliõpilast). Üldkogumisse kuulus kahte tüüpi endisi üliõpilasi: üliõpilased, kellel oli õppekava vähemalt 75% ulatuses täidetud, kes siis peatasid ajutiselt õpingud (akadeemiline puhkus, õpingute pikendamine, eksmatrikuleerimine), aga viisid siiski oma õpingud lõpule (edaspidi nimetatakse neid **peatunud**), ja üliõpilased, kellel on samuti õppekava vähemalt 75% ulatuses täidetud, aga kes on eksmatrikuleeritud ja pole seisuga 31.03.2015 lõpetanud (edaspidi nimetatakse neid **katkestanud**). Üldkogumisse kuulus 132 õpingud peatanud ja 218 katkestanud üliõpilast. Ankeedid saadeti 126-le peatanud ja 178-le katkestanud üliõpilasele. Ülejäänud 46 üliõpilasel puudusid e-posti aadressid või olid need vananenud.

Tabel 1. Valimi koosseis

	vastanute arv	%	vastanute arv RE kohal	%	vastanute arv REV kohal	%
päevase õppe peatunud	32	26%	22	69%	10	31%
avatud ülikooli peatunud	20	16%	5	25%	15	75%
peatunud kokku	52	42%	27	52%	25	48%
päevase õppe katkestanud	16	13%	9	56%	7	44%
avatud ülikooli katkestanud	55	45%	8	15%	47	85%
katkestanud kokku	71	58%	17	24%	54	76%
kokku	123		44		79	

RE- riigieelarveline õppekoht, REV- riigieelarveväline õppekoht

Ankeedile vastasid ja valimi moodustasid 123 endist üliõpilast (vt Tabel 1), mis on 35% üldkogumist. Vastanute keskmine vanus õpinguid alustades oli 24 aastat (SD=6,60) ja lõpetades 29 aastat (SD=6,65) aastat. Keskmine õpingute aeg 4,6 (SD=2,08) aastat. Peatunute keskmine vanus nii ülikooli astudes (M=21; SD=3,83) kui lõpetades (M=27; SD=4,42) oli madalam kui katkestanutel ülikooli astudes (M=26; SD=7,65) ja lahkudes (M= 30; SD=7,68).

Vastanutest 52 (42%) on ülikooli peatumise järel lõpetanud ja 71 (58%) õpingud katkestanud, päevases õppes õppis 48 (39%) ja avatud ülikoolis 75 (61%) vastajat. Naisi oli vastanutest 94 (76%) ja mehi 29 (24%).

Valim on esinduslik, sest kirjeldab õppeasutuse õppijaskonna üldist struktuuri. Õppeasutuse õppijatest on 06.03.2015 seisuga 25% mehi (183) ja 75% naisi (558), päevases õppes õppijaid on 35% (258) ja avatud ülikoolis 65% (483).

2.2. Mõõtevahend

Andmete kogumise instrumendiks oli ankeet (lisa 1), mis on koostatud autori poolt Tinto ülikoolist lahkumise pikaajalise mudeli (*A Longitudinal Model of Institutional Departure*) alusel (Tinto, 2012) (vt Joonis 2), mida kohandati arvestades seda, et uuritakse üliõpilasi, kes on katkestanud oma õpingute viimasel aastal. Seetõttu on ankeedist välja jäetud osa ülikoolieelseid taustaandmeid, nagu gümnaasiumi keskmine hinne, vanemate sotsiaalmajanduslik taust. Varasem uuring (Müristaja, Viin, & Viik, 2012) sarnase ankeediga viidi läbi ühe õppekava üliõpilaste seas (vastanuid 24) kevadel 2012 ja selle tulemuste järgi otsustati ankeedist välja jätta osa, milles küsiti üliõpilaste ülikoolielse ootuste ja kavatsuste vastavust tegelikkusele. Nimetatud uuringust selgus, et need, kes on jõudnud oma õpingutega lõpusirgele, ei too katkestamise põhjustena välja ootuste mittevastamist tegelikkusele ja teiseks ei mäleta enam ega oska hinnata tolleaegseid kavatsusi adekvaatselt (Müristaja et al., 2012).

Valiidsuse tagamiseks kasutati nii varasemat analoogset uuringut (Müristaja et al., 2012) kui ka eksperthinnangut. Ekspertideks olid varasema uuringu kaasläbiviijad. Ankeet koosnes 4 erinevast plokist kokku 22 küsimusega:

- Esimeses plokis (12 küsimust) küsiti taustaandmeid, nagu õppevorm ja õppekava, õpingud, töökogemus ning perekonnaseis enne ülikooli õppima asumist, ja üliõpilaste hinnangut oma õpinguteaegsetele töö- ning eraelulistele muutustele ja nende mõju õpingutele.
- Teise ploki 5-pallilisel Likerti skaalal olevate väidetega mõõdeti üliõpilaste hinnangut oma
 - akadeemilisele sidususele (9 väidet, *Cronbach'i alfa* 0,78)
 - ülikoolisisesele sidususele (9 väidet, *Cronbach'i alfa* 0,85)
 - ülikoolivälisele sidususele (6 väidet, *Cronbach'i alfa* 0,79)
 - ülikooliõpingute katkemise põhjustele (12 väidet, *Cronbach'i alfa* 0,52)
 Viimasele väitele sai vastaja omalt poolt lisada veel põhjuseid.
- Kolmandas plokis (2 avatud küsimust) küsiti katkestanute käest, mis motiveeriks neid ülikooli lõpetama ning õpingud peatanute käest, mis aitas/motiveeris ülikooli lõpetada ja mõlemalt grupilt, kuidas saaks ülikool omalt poolt kaasa aidata õpingute lõpetamisele.
- Neljandas plokis (4 küsimust) paluti vastajatel lisada oma vanus nii sisseastumisel kui lõpetamisel/katkestamisel, sugu ja õpingute finantseerimisliik.

Likerti skaala väidete reliaablust kontrolliti *Cronbach'i alfa* arvutamise kaudu. Tulemust peetakse heaks, kui α jääb vahemikku $0,7 \leq \alpha \leq 0,9$ (Field, 2009). Kolme esimese ploki väidete reliaablus oli hea.

2.3. Protseduur

Üldkogumisse kuuluvate üliõpilaste leidmiseks kasutati õppeinfosüsteemi väljavõtet. Kuna üliõpilased on harjunud kasutama aktiivselt internetti, peeti otstarbekaks saata vastajatele veebipõhine ankeet. Samuti võimaldab veebipõhine ankeet saada kiiremini vastuseid ja hoida kokku kulusid. Ankeet koostati veebikeskkonnas *LimeSurvey* ja saadeti endistele üliõpilastele veebruaris 2015. Nädal aega hiljem saadeti ankeet veel kord. Potentsiaalsetele vastajatele saadeti ankeedi link, et tagada anonüümsus. Vastajaid teavitati, milleks ankeedi tulemusi kasutatakse. Vastavalt Eesti Teadlaste Eetikakoodeksile peab uurija tagama, et „Teadusuuringutes, kus uurimisobjektiks on inimesed, ei tohi olla vastuolus inimväärikusega ja põhiliste inimõigustega. Selliste uuringute puhul on oluline informeerida indiviide kavatsetava uuringu kõikidest aspektidest, saada nende vabatahtlik nõusolek uuringus osalemiseks (-informeeritud nõusolek-), töödelda ja hoida saadud personaalset informatsiooni konfidentsiaalselt ning kasutada seda üksnes uurimistöö otstarbel“ (Eesti Teadlaste Eetikakoodeks, 2002, lk 3).

2.4. Andmeanalüüs

Käesolev uurimustöö on kombineeritud uurimus, mille andmeid analüüsiti nii kvantitatiivseid kui kvalitatiivseid andmetöötlusmeetodeid kasutades.

Kvantitatiivseks andmeanalüüsiks kasutati andmetöötlusprogrammi SPSS, versioon 22.0 ning jooniste ja tabelite kujundamiseks Microsoft Excel 2010 ja Microsoft Power Point 2010.

Taustaandmete esitamiseks kasutati kirjeldavat statistikat (sagedustabelid, risttabelid). Üliõpilaste gruppe (päevase õppe peatanud, päevase õppe katkestanud, avatud ülikooli peatanud, avatud ülikooli katkestanud) võrreldi akadeemilise sidususe, sotsiaalse sidususe ülikoolis ja sotsiaalse sidususe väljaspool ülikooli alusel ning oma katkestamise/peatumise põhjuste hinnangute alusel dispersioonanalüüsi ANOVA ja *Post Hoc Tukey* testi abil. Võrdlemaks päevases õppes ja avatud ülikoolis õppinud peatunute ja katkestanute sidususi, leiti vastavad 5-palli skaalas koondkeskmised (väidete väärtused summeeriti ja jagati väidete

arvuga) kolmele küsimuste plokile - akadeemiline sidusus, sotsiaalne sidusus ülikoolis, sotsiaalne sidusus väljaspool ülikooli. Kõigi uuritud nelja grupi (päevases õppes peatunud (PÄP), päevases õppes katkestanud (PÄK), avatud ülikoolis peatunud (AÜP), avatud ülikoolis katkestanud (AÜK)) indekseid võrreldi ühefaktorilise dispersioonanalüüsi ANOVA abil. Akadeemilise sidususe ploki väidete aritmeetilisi keskmisi ja katkestamise/peatumise põhjuste aritmeetilisi keskmisi võrreldi paarisvalimi T-testi abil. Üliõpilaste eraeluliste ja tööalaste muutuste mõju õpingutele puudutavate hinnangute analüüsimiseks esitati kirjeldav statistika, viidi läbi T-test ja leiti kontingentsuse kordaja.

Avatud küsimusi, mis puudutasid üliõpilaste arvamusi selle kohta, mis motiveeri(k)s ülikooli lõpetama ja kuidas saaks ülikool omalt poolt toetada õpingute lõpuleviimist, analüüsiti, kasutades kvalitatiivset sisuanalüüsi. Laherand on tõlkinud (Hsieh ja Shannon, 2005) kvalitatiivse sisuanalüüsi definitsiooni järgnevalt: „uurimismeetod, mida rakendatakse tekstiandmete sisu subjektiivseks tõlgendamiseks süstemaatilise liigendamise- ja kodeerimisprotsessi ning teemade või mustrite kindlakstegemise abil“ (Laherand, 2008, lk 290). Analüüsiks valiti induktiivne sisuanalüüs, mida kasutatakse siis, kui tahetakse kirjeldada nähtust, mille kohta ei ole piisavalt varasemaid teooriaid ega uurimisandmeid (Laherand, 2008). Induktiivse sisuanalüüsi kasuks otsustati seetõttu, et kuigi ülikoolist väljalangemist on palju uuritud (Tinto, 2012; Horn, 1998; Nora & Crisp, 2012), ei ole eriti tegeletud lõpu eel õpingute katkestanute uurimisega ning seetõttu on mõttekas kategooriate nimed tuletada andmetest.

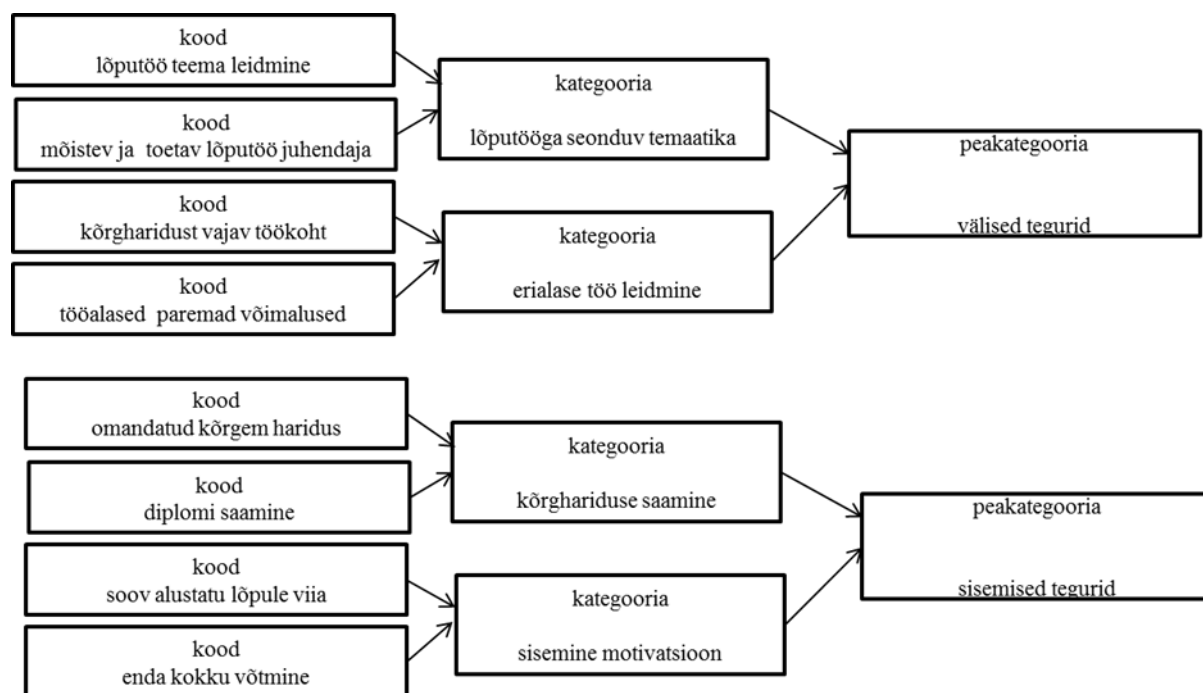
Kvalitatiivse induktiivse sisuanalüüsi puhul koondatakse andmeid, liikudes spetsiifilisemalt üldisemale, moodustades koodidest kategooriaid ja nendest omakorda ülemkategooriaid. Kvalitatiivne sisuanalüüs on kolmeetapiline: ettevalmistus, korrastamine ja tulemuste esitus (Elo & Kyngäs, 2008).

Ettevalmistusfaasis leitakse tekstist tähenduslikke üksusi, mis kannavad uurimisküsimuste kontekstis tervikmõtet (Elo & Kyngäs, 2008). Käesoleva uurimuse tähenduslikuks üksuseks oli lause või lause osa, mis väljendas uurimisküsimustega seotud terviklikku mõtet. Käesoleva töö andmete kvalitatiivne analüüs algas sellest, et endiste üliõpilaste vastused trükiti eraldi uurimisküsimuste kaupa välja, vastuseid loeti korduvalt ning märgiti käsitsi ära tähenduslikke üksusi. Vastuseid oli kahele avatud küsimusele kokku 11 lehekülge.

Korrastamisfaas sisaldab koodide loomist, nendest kategooriate moodustamist ja abstraksiooni (Elo & Kyngäs, 2008). Selleks, et tuletada koode, tõstetakse tekstist esile sõnu

või lauseosi, mis väljendavad kõige tähtsamaid mõtteid (Laherand, 2008). Käesolevas töös loeti tähenduslikke üksusi korduvalt üle ning tehti märkmeid. Seejärel loodi Laheranna soovitusel (Laherand, 2008) tähenduslike üksuste baasil koodid, mis tulenesid tekstist. Koodid korrastati ja rühmitati ning ühendati omavahelisi seoseid arvestades tähendusrikasteks kogumiteks – kategooriateks. Uurimisteema üldist kirjeldamist kategooriate loomise kaudu saabki nimetada abstraksiooniks (Elo & Kyngäs, 2008).

Alloleval joonisel 3 on näide, kuidas koodidest moodustati kategooriad ja nendest omakorda peakategooria.

Joonis 3. Koodidest kategooriate ja kategooriatest peakategooria moodustamine

Usaldusväarsuse tõstmiseks kodeeriti tekst kahe nädala möödudes uuesti. Lisaks kasutati kaaskodeerija abi, kes kodeeris avatud ülikooli katkestanute vastused küsimusele, mis motiveeriks ülikooli lõpetama. Põhiliselt olid erinevused sõnastuses, mis arutati pärast omavahel läbi ja leiti sobivaim lahendus.

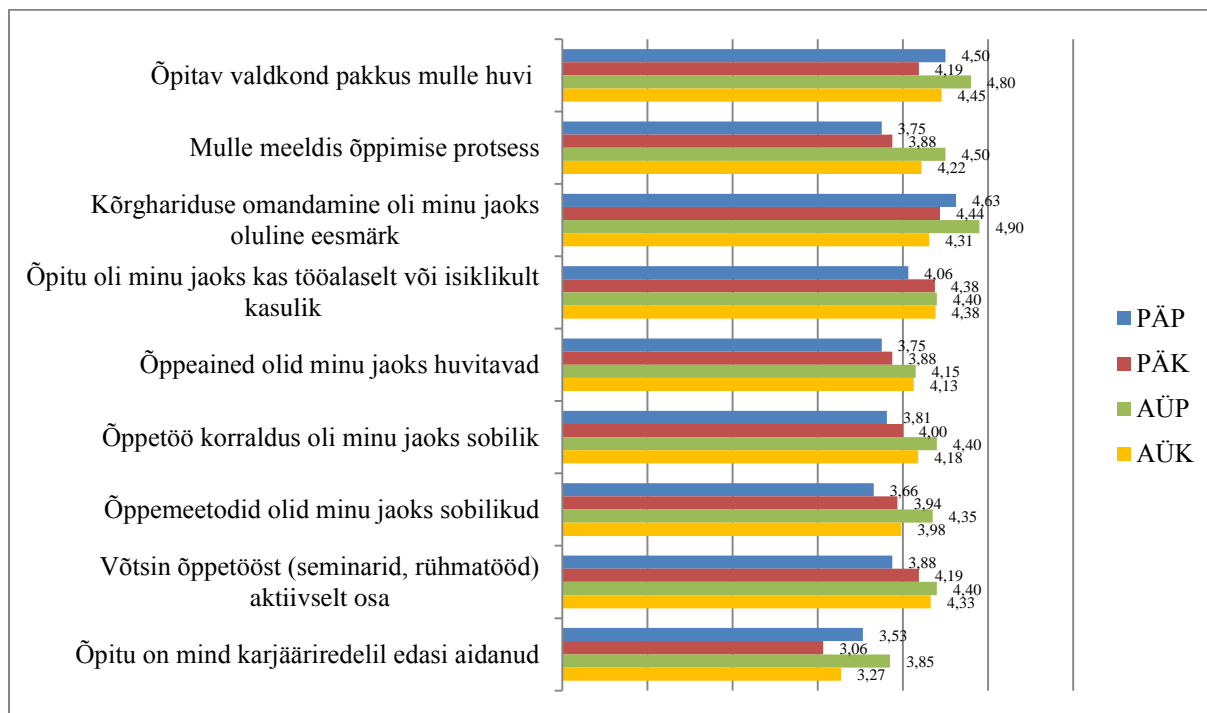
Tulemusi illustreeritakse avatud küsimuste vastusest võetud tsitaatidega, mis on esitatud kaldkirjas.

3. Tulemused

3.1. Üliõpilaste hinnangute võrdlus oma akadeemilise sidususele, sotsiaalsele sidususele ülikoolis ja sotsiaalsele sidususele väljaspool ülikooli

Kõigi uuritud nelja grupi (päevases õppes peatunud (PÄP), päevases õppes katkestanud (PÄK), avatud ülikoolis peatunud (AÜP), avatud ülikoolis katkestanud (AÜK)) indekseid võrreldi ühefaktorilise dispersioonanalüüsi ANOVA abil. Leiti, et gruppide vahel esines statistiliselt oluline erinevus ainult akadeemilise sidususe osas ($F=3,88$; $p=0,011$), statistiliselt olulist erinevust ei ilmnenud gruppide vahel sotsiaalse sidususe ülikoolis ($F=0,67$; $p=0,570$) ega sotsiaalse sidususe väljaspool ülikooli ($F=0,18$; $p=0,908$) osas. *Post Hoc Tukey* testi tulemusena selgus, et statistiliselt oluline erinevus esines päevase õppe ja avatud ülikooli peatunute vahel ($p=0,008$). Kuna statistiliselt oluline erinevus ilmnis ainult akadeemilise sidususe osas, siis võrreldi omavahel akadeemilise sidususe ploki üksikväiteid kõigi nelja grupi lõikes. ANOVA testi tulemusena selgus, et statistiliselt oluline erinevus esines gruppide vahel väidete puhul *õpitav valdkond pakkus mulle huvi* ($F=2,78$; $p=0,044$), *mulle meeldis õppimise protsess* ($F=3,31$; $p=0,022$), *kõrghariduse omandamine oli minu jaoks oluline eesmärk* ($F=4,16$; $p=0,008$), *võtsin õppetööst (seminarid, rühmatööd) aktiivselt osa* ($F=3,01$; $p=0,033$).

Post Hoc Tukey testi tulemusena selgus, et statistiliselt oluline erinevus esines järgmiste väidete puhul: *õpitav valdkond pakkus mulle huvi* päevase õppe katkestanute ja avatud ülikooli peatunute vahel ($p=0,027$), *mulle meeldis õppimise protsess* päevase õppe peatunute ja avatud ülikooli peatunute vahel ($p=0,029$), *kõrghariduse omandamine oli minu jaoks oluline eesmärk* avatud ülikooli peatunute ja avatud ülikooli katkestanute vahel ($p=0,006$). Kõigi eelpoolnimetatud kolme väite puhul oli avatud ülikooli peatunutel kõrgem keskmine hinnang (vt Joonis 4). Väite puhul *võtsin õppetööst (seminarid, rühmatööd) aktiivselt osa* ($p=0,038$) esines statistiliselt oluline erinevus päevase õppe peatunute ja avatud ülikooli katkestanute vahel, kus avatud ülikooli katkestanutel oli kõrgem keskmine hinnang (vt Joonis 4).

PÄP-päevase õppe peatanud; PÄK-päevase õppe katkestanud; AÜP-avatud ülikooli peatanud, AÜK-avatud ülikooli katkestanud

Joonis 4. Vastanute aritmeetilised keskmised hinnangud akadeemilise sidususe kohta üksikväidete kaupa

Kuna sooviti teada saada, missugustele akadeemilise sidususe ploki väidetele anti kõrgemaid hinnanguid, arvutati iga väite aritmeetiline keskmine (vt Tabel 2).

Tabel 2. Akadeemilise sidususe väidete aritmeetilised keskmised

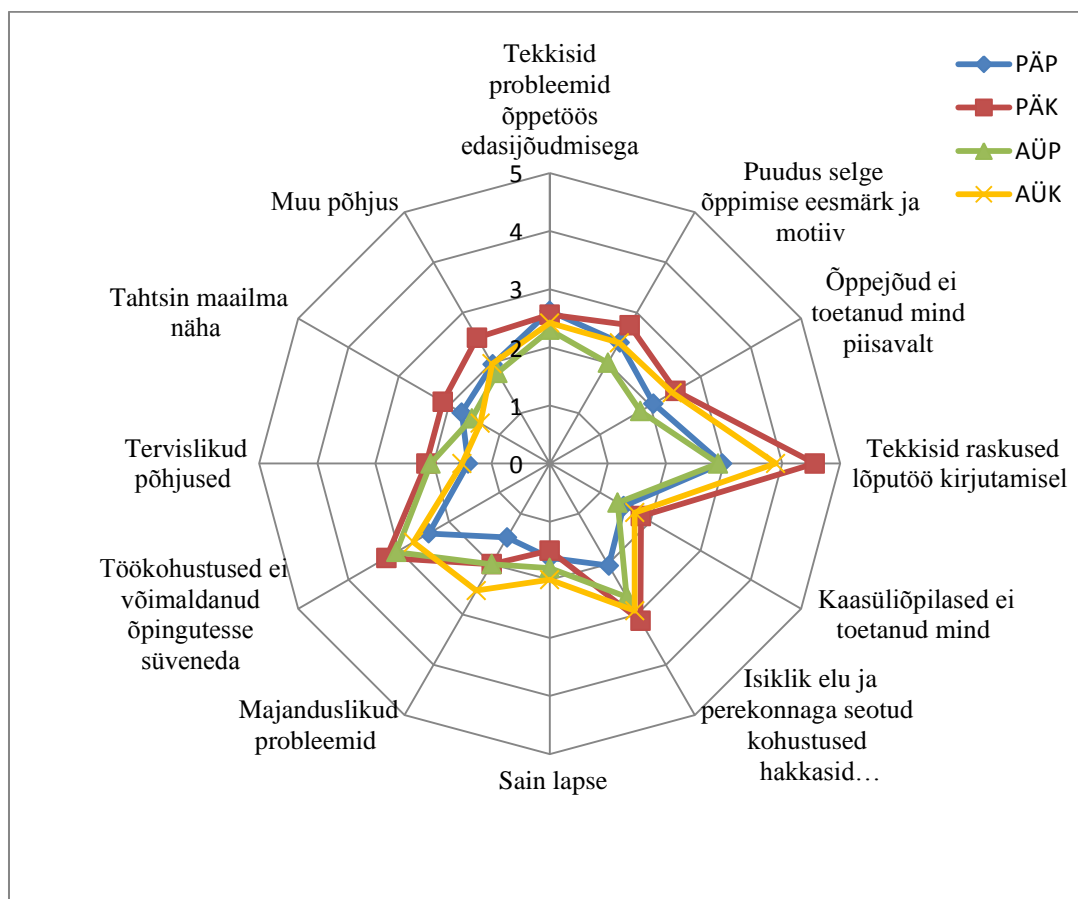
väide	M	SD
1. Kõrghariduse omandamine oli minu jaoks oluline eesmärk	4,50	0,71
2. Õpitav valdkond pakkus mulle huvi	4,49	0,66
3. Õpitu oli minu jaoks kas tööalaselt või isiklikult kasulik	4,30	0,83
4. Võtsin õppetööst (seminarid, rühmatööd) aktiivselt osa	4,20	0,77
5. Mulle meeldis õppimise protsess	4,10	0,96
6. Õppetöö korraldus oli minu jaoks sobilik	4,10	0,92
7. Õppeained olid minu jaoks huvitavad	4,00	0,79
8. Õppemeetodid olid minu jaoks sobilikud	3,95	3,95
9. Õpitu on mind karjääriredelil edasi aidanud	3,41	1,15

M-keskmine väärtus; SD-standardhälve

Akadeemilise sidususe väidete aritmeetiliste keskmiste võrdlemiseks tehti paarisvalimite T-test. Selgus, et statistiliselt olulist erinevust ei ilmnenu pingereas esimese ja teisena nimetatud väidete *kõrghariduse omandamine oli minu jaoks oluline eesmärk* ja *õpitav valdkond pakkus mulle huvi* vahel ($t=0,23$; $p=0,817$). Küll aga oli statistiliselt oluline erinevus esimesel ja kolmandal kohal olevate väidete *kõrghariduse omandamine oli minu jaoks oluline eesmärk* ja *õpitu oli minu jaoks kas tööalaselt või isiklikult kasulik* vahel ($t=-2,43$; $p=0,016$) ning teisel ja kolmandal kohal olevate väidete *õpitav valdkond pakkus mulle huvi* ja *õpitu oli minu jaoks kas tööalaselt või isiklikult kasulik* vahel ($t=-2,08$; $p=0,004$). Statistiliselt olulist erinevust ei ilmnenu kolmanda ja neljanda väite vahel ($t=1,04$; $p=0,302$), neljanda ja viienda väite vahel ($t=1,24$; $p=0,219$) ega ka neljanda ja kuuenda väite vahel ($t=1,09$; $p=0,279$). Statistiliselt olulist erinevust ei tulnud välja kuuenda ja seitsmenda väite vahel ($t=-1,15$; $p=0,254$) ega seitsmenda ja kaheksanda väite vahel ($t=0,64$; $p=0,525$). Samas esines statistiliselt oluline erinevus nii neljanda väite *võtsin õppetööst (seminarid, rühmatööd) aktiivselt osa* ja seitsmenda väite *õppeained olid minu jaoks huvitavad* vahel ($t=2,66$; $p=0,009$) kui ka neljanda väite *võtsin õppetööst (seminarid, rühmatööd) aktiivselt osa* ja kaheksanda väite *õppemeetodid olid minu jaoks sobilikud* vahel ($t=2,96$; $p=0,004$). Statistiliselt oluline erinevus oli ka kaheksanda *õppemeetodid olid minu jaoks sobilikud* ja üheksanda väite *õpitu on mind karjääriredelil edasi aidanud* vahel ($t=-4,38$; $p<0,001$). Seega saab väita, et *kõrghariduse omandamine oli minu jaoks oluline eesmärk* ja *õpitav valdkond pakkus mulle huvi* väited said kõige kõrgemad keskmised hinnangud, kõige madalama keskmise hinnangu sai väide *õpitu on mind karjääriredelil edasi aidanud*.

3.2. Üliõpilaste hinnangute võrdlus oma õpingute peatumise/katkestamise põhjuste kohta

Endiste üliõpilaste hinnanguid oma peatumise/katkestamise põhjustele võrreldi ühefaktorilise dispersioonanalüüsi ANOVA abil. Joonisel 5 on toodud keskmised hinnangud uuritud nelja grupi (päevase õppe peatanud (PÄP), päevase õppe katkestanud (PÄK), avatud ülikooli peatanud (AÜP), avatud ülikooli katkestanud (AÜK)) katkestamise põhjuste kohta.

PÄP-päevase õppe peatanud; PÄK-päevase õppe katkestanud; AÜP-avatud ülikooli peatanud, AÜK-avatud ülikooli katkestanud

Joonis 5. Vastanute keskmised hinnangud õpingute peatumise/katkestamise põhjuste kohta gruppide lõikes

ANOVA tulemusel saadi statistiliselt olulised erinevused nelja grupi vahel väidete *tekkisid raskused lõputöö kirjutamisel* ($F=6,26$; $p=0,001$) ja *majanduslikud probleemid* ($F=3,77$; $p=0,013$) osas. Omavahel erinesid statistiliselt oluliselt väite *tekkisid raskused lõputöö kirjutamisel* hinnangud päevase õppe peatanutel ja katkestanutel ($p=0,004$) ning päevase õppe katkestanutel ja avatud ülikooli peatunutel ($p=0,007$). Väite *majanduslikud probleemid* osas erinesid statistiliselt oluliselt päevase õppe peatanute ja avatud ülikooli katkestanute hinnangud ($p=0,006$).

Tabel 3. Kõigi vastanute keskmised hinnangud õpingute peatumise/katkemise põhjuste kohta

Katkestamise/peatumise põhjused	M	SD
1. Tekkisid raskused lõputöö kirjutamisel	3,58	1,59
2. Töökohustused ei võimaldanud õpingutesse süveneda	2,76	1,62
3. Isiklik elu ja perekonnaga seotud kohustused hakkasid takistama õppimist	2,67	1,61
4. Tekkisid probleemid õppetöös edasijõudmisega	2,47	1,47
5. Puudus selge õppimise eesmärk ja motiiv	2,38	1,43
6. Õppejõud ei toetanud mind piisavalt	2,24	1,35
7. Majanduslikud probleemid	2,10	1,48
8. Muu põhjus	2,02	1,47
9. Sain lapse	1,80	1,58
10. Tervislikud põhjused	1,65	1,25
11. Tahtsin maailma näha	1,60	1,22
12. Kaasüliõpilased ei toetanud mind	1,59	0,95

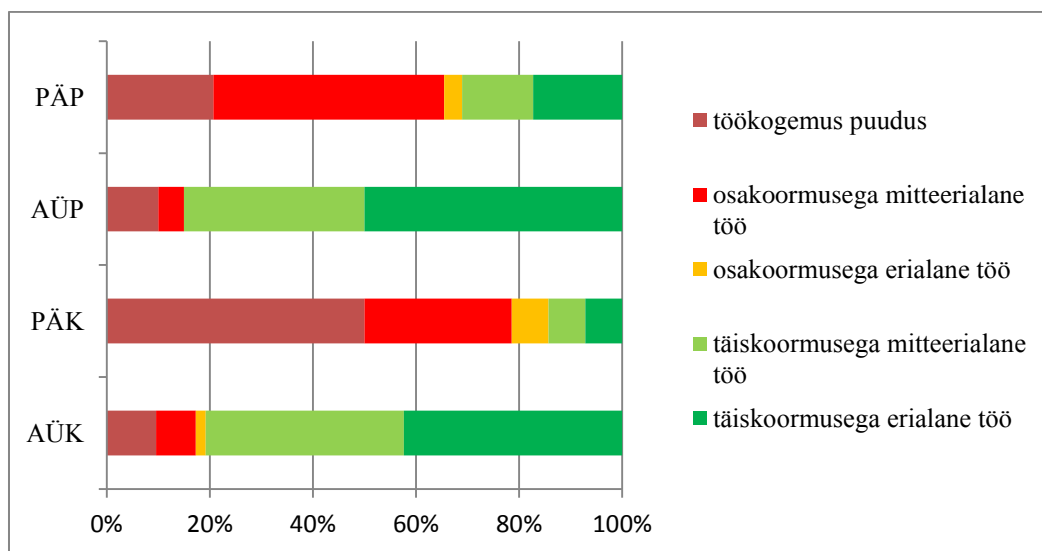
M-keskmine väärtus; SD-standardhälve

Õpingute peatumise/katkestamise põhjuste aritmeetiliste keskmiste võrdlemiseks tehti paarisvalimite T-test. Selgus, et statistiliselt oluline erinevus ilmnes esimese väite *tekkisid raskused lõputöö kirjutamisel* ja teise väite *töökohustused ei võimaldanud õpingutesse süveneda* vahel ($t=4,37$; $p<0,001$). Statistiliselt olulist erinevust ei ilmnenu teise ja kolmanda väite vahel ($t=-0,47$; $p=0,640$) ega kolmanda ja neljanda väite vahel ($t=1,02$; $p=0,308$). Samuti ei tulnud esile statistiliselt olulist erinevust neljanda ja viienda väite vahel ($t=-0,62$; $p=0,536$) ega viienda ja kuuenda väite vahel ($t=0,89$; $p=0,373$). Samas esines statistiliselt oluline erinevus teise väite *töökohustused ei võimaldanud õpingutesse süveneda* ja kuuenda väite *õppejõud ei toetanud mind piisavalt* vahel ($t=2,85$; $p=0,005$) ning kolmanda väite *isiklik elu ja perekonnaga seotud kohustused hakkasid takistama õppimist* ja kuuenda väite vahel ($t=2,30$; $p=0,023$). Statistiliselt olulist erinevust ei tulnud esile kuuenda ja seitsmenda väite vahel ($t=-0,82$; $p=0,415$) ega seitsmenda ja kaheksanda väite vahel ($t=-0,82$; $p=0,415$). Statistiliselt oluline erinevus oli kuuenda väite *õppejõud ei toetanud mind piisavalt* ja üheksanda väite *sain lapse* vahel ($t=2,23$; $p=0,028$). Samuti esines statistiliselt oluline erinevus seitsmenda väite *majanduslikud probleemid* ja kümnnenda väite *tervislikud põhjused* ($t=2,71$; $p=0,008$), üheteistkümnnenda väite *tahtsin maailma näha* ($t=2,81$; $p=0,006$) ning kaheteistkümnnenda väite *kaasüliõpilased ei toetanud mind* ($t=3,48$; $p=0,001$) vahel.

Analüüsides vastajate hinnangute trende oma õpingute katkestamise põhjustele selgub (vt Tabel 3), et kõrgeim keskmine hinnang on väitele *tekkisid raskused lõputöö kirjutamisel*. Lõpetamist takistavate tegurite esireas on kõigi gruppide lõikes ka *töökohustused ei võimaldanud õpingutesse süveneda* ja *isiklik elu ja perekonnaga seotud kohustused hakkasid takistama õppimist*. Madalamad hinnangud said väited *kaasüliõpilased ei toetanud mind*, *tahtsin maailma näha* ja *tervislikud põhjused*.

3.3. Tööelulised muutused vastajate endi hinnangul

Vastajate õpingute-eelne töökogemus jagunes viieks: töökogemus puudus, osakoormusega erialane töö, osakoormusega mitteerialane töö, täiskoormusega erialane töö ja täiskoormusega mitteerialane töö.

PÄP-päevase õppe peatanud; PÄK-päevase õppe katkestanud; AÜP-avatud ülikooli peatanud, AÜK-avatud ülikooli katkestanud

Joonis 6. Üliõpilaste õpingute-eelne töökogemus

T- testi abil leiti, et varasema töökogemuse puhul oli statistiliselt oluline erinevus ($t=-3,66$; $p<0,001$) päevases õppes ja avatud ülikoolis õppinute vahel. Statistiliselt olulist erinevust ei ilmnenud peatanute ja katkestanute vahel: päevases õppes õppinutel ($t=1,33$; $p=0,191$) ja avatud ülikoolis õppinutel ($t=-0,28$; $p=0,778$). Selgus, et päevases õppes õppinuil puudus enda hinnangul töökogemus 21% peatunutest ja 50% katkestanutest, avatud ülikoolis õppinute eelnev töökogemus peatunutel ja katkestanutel ei erinenud. Avatud ülikoolis ei omanud eelnevat töökogemust 10% vastanuist ja 80-85% töötas täiskoormusega (vt Joonis 6).

Tabel 4. *Õpinguteaegsed tööelulised muutused*

		toimusid tööelulised muutused		ei toimunud tööelulisi muutusi	
		arv	%	arv	%
peatanud	päevane õpe	25	78%	7	22%
	avatud ülikool	9	45%	11	55%
katkestanud	päevane õpe	9	56%	7	44%
	avatud ülikool	25	45%	30	55%

Peatunute ja katkestanute vahel läbiviidud T-testi kaudu statistiliselt olulist erinevust tööeluliste muutuste kohta välja ei tulnud (päevane õpe: $t=-1,48$; $p=0,152$; avatud ülikool: $t=0,34$; $p=0,973$). Risttabelist ilmnes (vt Tabel 4), et päevase õppe üliõpilasi võrreldes oli õpingud peatanutel proportsionaalselt rohkem tööelulisi muutusi kui katkestanutel ja avatud ülikoolis olid tööelulised muutused võrdsed nii peatunutel kui katkestanutel. Arvutati välja kontingentsuse kordaja ($\Phi=0,17$), mis näitas, et tööeluliste muutuste ja ülikooli lõpetamise vahel ei ole seost.

Endistel üliõpilastel, kes vastasid jaatavalt tööelu muutuste kohta, paluti hinnata nende muutuste mõju õpingutele. Sellele avatud küsimusele vastati kolmel erineval viisil: motiveeris õpinguid lõpule viima, raskendas õpingutega toimetulekut või ei mõjutanud üldse. Nii päevase õppe kui avatud ülikooli õppijatel ja nii peatunutel kui katkestanutel olid sarnased mõtted. Peamise probleemina toodi välja töölkäimise ja õppimise ühendamise keerukust – töö nõudis suuremat pühendumist ja õppimiseks jäi vähem aega ning energiat.

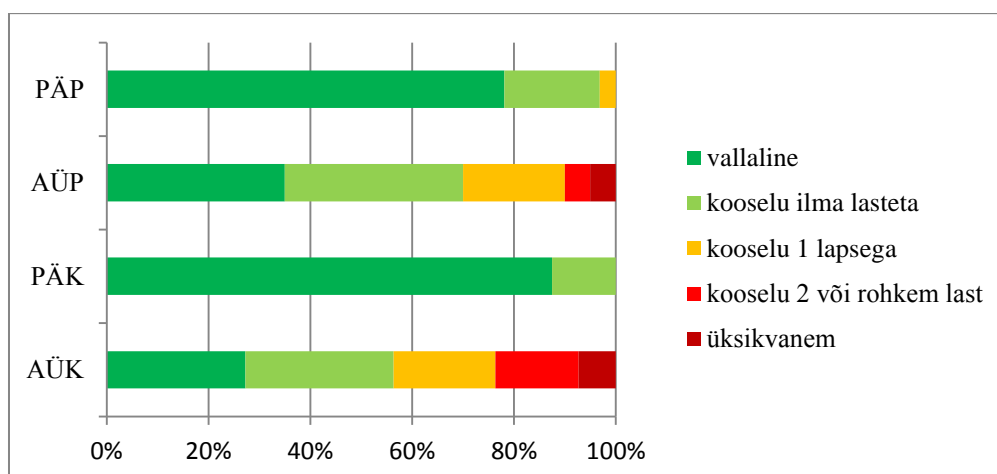
Tööl käimine täiskoormusega raskendas oluliselt koduste suurte tööde kvaliteeti ning aega, mida sinna panustada. Samuti kuna töö oli osaliselt ööajal, siis oli mõnikord keeruline loengutesse kohale jõuda ning see tekitas teooria puudujääke, mis andsid ka eksamite ajal tunda.

Samas oli vastajaid, kes leidsid, et tööleminek andis ka õpingutele uue hoo, võimaldades siduda teooriat ja praktikat, sundis kohanema uute tingimustega ning õpetas aega paremini planeerima.

Töökoht, mida vahetasin, nõudis lõpetatud kõrgharidust ning tööle võeti mind talvel tingimusega, et kevadel lõpetan kooli... see pani kiiresti pooleliolevaid õpingud lõpusirgele viima.

3.4. Eraelulised muutused vastajate enda hinnangul

T-testi abil selgitati välja, et õpingute-eelse perekonnaseisu puhul oli statistiliselt oluline erinevus ($t=-3,06$; $p=0,003$) peatunute ja katkestanute vahel, samuti tuli esile statistiliselt oluline erinevus päevases õppes ja avatud ülikoolis õppinute vahel ($t=-7,44$; $p<0,001$).

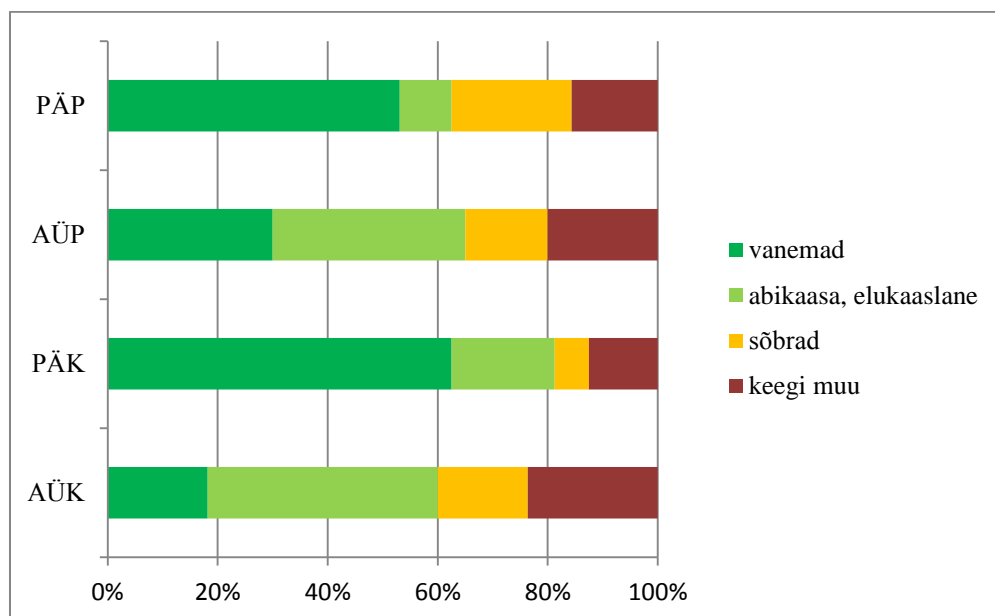

PÄP-päevase õppe peatanud; PÄK-päevase õppe katkestanud; AÜP-avatud ülikooli peatanud, AÜK-avatud ülikooli katkestanud

Joonis 7. Õpingute-eelne perekonnaseis

Selgus (vt Joonis 7), et päevases õppes õppijad alustasid õpinguid enamasti vallalistena (78% peatunutest ja 88% katkestanutest). Samas avatud ülikooli õppijatel oli paljudel juba enne õpinguid kas abikaasa või elukaaslane (60%-l peatunutest ja 65%-l katkestanutest) ning 30% peatunutest ja 43% katkestanutest olid lapsevanemad juba enne õppima asumist.

T-testi abil selgitati välja, et toetajate puhul oli statistiliselt oluline erinevus ($p=0,0015$; $t=-2,48$) päevases õppes ja avatud ülikoolis õppinute vahel, peatunute ja katkestanute vahel statistiliselt oluline erinevus puudus ($p=0,368$, $t=-0,90$).

PÄP-päevase õppe peatanud; PÄK-päevase õppe katkestanud; AÜP-avatud ülikooli peatanud, AÜK-avatud ülikooli katkestanud

Joonis 8. Õpingute-aeagsed toetajad

Selgus (vt Joonis 8), et päevases õppes toetasid katkestanuid pigem vanemad (63%) ja elukaaslased (19%). Päevase õppe peatunuid toetasid vanemate kõrval (53%) palju ka sõbrad (22%). Avatud ülikoolis peatunutest said vanematelt toetust 30%, aga katkestajatest ainult 18%.

Neil, kes valisid ankeedis vastusevariandi „keegi muu“, paluti täpsustada. Mitmed vastajad tõid välja, et toetasid ennast ise ja mainiti ka muid sugulasi, nagu näiteks õde ja tädi.

Tabel 5. Õpingute-aeagsed eraelulised muutused

		toimusid eraelulised muutused		ei toimunud eraelulisi muutusi	
		arv	%	arv	%
peatunud	päevane õpe	13	41%	19	59%
	avatud ülikool	9	45%	11	55%
katkestanud	päevane õpe	6	38%	10	63%
	avatud ülikool	19	35%	36	65%

T-testiga ei ilmnunud statistiliselt olulisi erinevusi ei peatunute/katkestanute ega päevases õppes/avatud ülikoolis õppinute vahel. 38%-l vastajatest leidsid aset eraelulised muudatused õpingute ajal. Kõigil neljal vastanute rühmal oli rohkem neid, kellel ei olnud eraelulisi muudatusi (vt Tabel 5). Arvutati välja kontingentsuse kordaja ($\Phi=0,07$), mis näitas, et eraeluliste muutuste ja ülikooli lõpetamise vahel ei ole seost.

Endistel üliõpilastel, kes vastasid jaatavalt eraelu muutuste kohta, paluti välja tuua nende muutuste sisu ja mõju õpingutele. Põhimuutusena toodi välja lapse/laste saamist ja sellest tulenevalt aja ja võimaluse puudust õpingutele pühenduda. Eriti palju mainisid seda avatud ülikoolis õppinud katkestanud.

Õpingute lõpuaastal sündis perre laps ja kahe aasta pärast teine. Ained jõudsin veel ära teha, aga kursusetöö ja lõputööni ei jõudnud. Üritasin alustada lõputööga, aga sobiva teema ja juhendaja leidmine osutus keeruliseks.

Elukaaslase muutus mõjutas nii positiivselt kui negatiivselt.

Lahkumine elukaaslasest ning uue kaaslase leidmine. Pisut häiris õppetööd. Keskendumine oli raskem.

Pigem oli kaaslase leidmine õpingutes toetavaks faktoriks

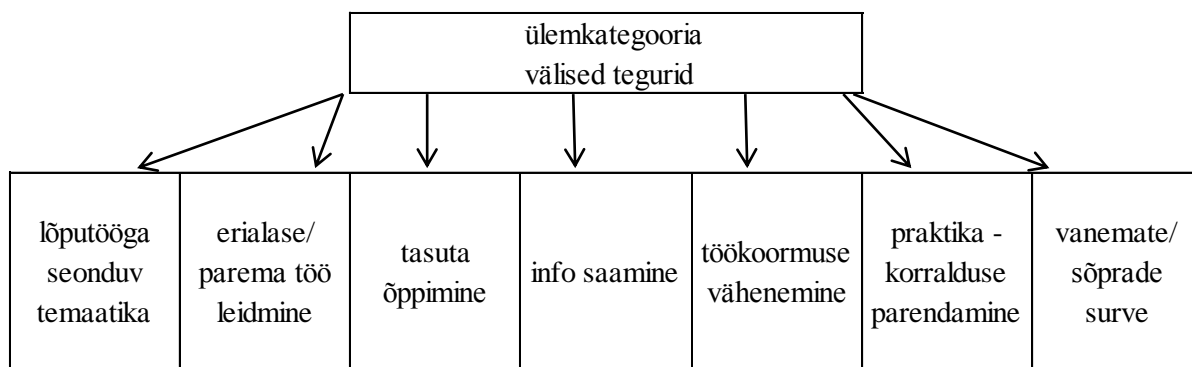
Ülikooli lõpetamist segava faktorina toodi välja ka kooseluprobleeme, nagu õpingute tõttu kodule vähene pühendumine, eemalolek.

Elukaaslasel ei jätkunud piisavalt tähelepanu ning tekkisid konfliktid, samuti vähenes tähelepanu ka teistele lähedastele.

Mõned vastajad mainisid ka vanemate surma või haigestumist, mis sundis tööle minema, et majanduslikult toime tulla.

3.5. Endiste üliõpilaste arvamused ülikooli lõpetamist motiveerivate tegurite kohta

Analüüsides endiste üliõpilaste vastuseid ülikooli lõpetamist motiveerivate tegurite kohta kasutati induktiivset sisuanalüüsi meetodit. Kodeerimisel tekkisid kategooriad, mis jagati kahe peakategooria – välised tegurid ja sisemised tegurid – vahel (vt joonis 9 ja 10). Väliste tegurite peakategooriasse liigitusid kategooriad, mis kirjeldasid üliõpilaseväliseid motivaatoreid ja takistusi ülikooliõpingute lõpuleviimisel.

Joonis 9. Peakategooria välised tegurid alla kuuluvad kategooriad

Lõputööga seonduv temaatika oli katkestanute jaoks oluline tegur. Leiti, et lõpetamisele aitaks kaasa motiveeritud ja toetava lõputöö juhendaja leidmine, kes abistaks nii teema valikul kui eesmärgi paika panemisel ja kellega oleks meeldiv koostööd teha. Avaldati soovi osaleda tasuta lõputöö seminarides. Sooviti, et oleks selged juhendid, kindlad tähtajad ja õppejõudude toetus. Mõned vastajad arvasid, et lõputöö asemel võiks olla kirjalik eksam.

Üks väga toetav ja mõistev lõputöö juhendaja, kes aitaks vähemalt niidiotsast kinni haarata. Ning kellel oleks aega ja tahtmist mind natuke suunata ja juhendada.

Mitmed peatunud mainisid, et kuna oli jäänud teha ainult lõputöö, siis pingutati, et see valmis kirjutada ja ülikool lõpetada.

Erialase/parema töö leidmine motiveeriks katkestanuid pigem hüpoteetiliselt – nad kirjutasid, et kui ülikooli lõpetamine annaks erialase huvitava töökoha või võimaldaks Eestis õpitud erialal karjääri teha, siis see innustaks õpinguid lõpule viima. Mitmed vastanud lõpetasidki töökoha surve või nägid võimalust selle abil karjääri teha.

Juhuslikult sain tööd erialasel töökohal, kus hakati nõudma diplomit.

Tasuta õppimise võimalust mainisid peatunud vähe, põhiliselt seoses asjaoluga, et pikenenud õpingute eest oleks tulnud hakata maksma. Tõdeti ka, et kogu stuudiumi eest oli juba palju tasutud ning ei soovitud, et see nõ raisku läheks. Katkestanutele oli majanduslik tegur kindlasti oluline. Sooviti nii tasuta lõpetamise võimalust kui erinevaid soodustusi, järelmaksu jne. Toodi välja, et ülikooli naasmine sõltub väga otseselt majandusliku olukorra paranemisest.

Võimalus tasuda õpingute eest järelmaksuga või soodsamate hindadega. Peamine on ikkagi suur summa, mida pole kusagilt võtta.

Lõpetamiseks vajaliku info saamisega oli probleeme ainult katkestanutel, kes mainisid, et nad on olnud ülikoolielust eemal ja ei tea, kust peale hakata. Sooviti tugiisikut, kes aitaks järje peale, nõustajat, kelle poole õppekorralduslikes küsimustes pöörduda.

Soovitati korraldada ülikoolis infopäevi katkestanutele, et saada ülevaade, kuidas õpingud edukalt lõpule viia.

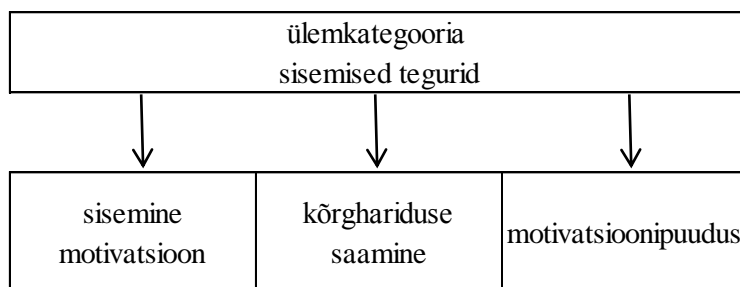
Mõistlik suhtumine kõigilt osapooltelt. Ehk ka kellegi konkreetne abi, et uuesti nõ ree peale saaks!?

Suurt töökoormust ja ajapuudust tõid takistavate teguritena esile avatud ülikooli katkestanud. Leiti, et täiskohaga töö kõrvalt ei ole piisavalt aega õpinguteks, elutempo on liiga kiire ja tööandja ei võimalda koormuse vähendamist.

Tõenäoliselt mõtleksin selle peale, kui teeksin tööga (karjääriga) vähemalt 1..2 aastase pausi.

Muude lõpetamist motiveerivate teguritena tõid avatud ülikooli katkestanud välja vajaduse **praktikakorralduse parendamiseks**, et töötaval inimesel oleks võimalik praktikal osaleda. Mõned päevase õppe peatunud märkisid, et neid motiveeris lõpetama **vanemate ja sõprade heakskiit**, tahtmine tõestada neile, et oma eesmärk saavutatakse.

Peakategooria sisemised tegurid alla liigitusid kategooriad, mis tõid esile üliõpilasesiseseid motivaatoreid ja takistusi õpingute lõpetamisel.

Joonis 10. Peakategooria sisemised tegurid alla kuuluvad kategooriad

Sisemise motivatsiooni kategoorias märkisid vastanud soovi alustatud lõpule viia, eesmärgi saavutada. Leiti, et oleks rumal olnud jätta õpingud lõpule viimata, kui on panustatud palju aega, energiat ja raha. Peatunud olid uhked, et võtsid ennast kokku ja leidsid jõu, et ülikool lõpetada. Katkestanud arvasid, et tegelikult on lõpetamine kättevõtmise asi, aga nad ei tea, kust alustada. Soov ja tahe lõpetada oli neil säilinud, aga selleks tuleks ennast mobiliseerida.

Mõttemaailm loksus paika ning igapäevane stress mis kaasnes kooli mittelõpetamisega erinevatel põhjustel viskas üle.

Lõpuks leidsin endas taas selle jõu, otsisin ja lisan ja kirjutasin pea terve töö täiesti ümber ning proovisin siis uuesti ja siis läks ka õnneks. Lõpuks olen ma uhke, et suutsin mitte pooleli jätta ja edasi minna.

Kõrghariduse saamise soovi peeti väga oluliseks motiveerivaks teguriks. Kirjutati, et diplomi saamine oli elueesmärk ja unistus ning andis võimaluse jätkata õpinguid magistriõppes. Eriti tähtis oli see avatud ülikooli peatunutele, kellest paljud tõid selle välja.

Lõputunnistuse saamine, et saaksin öelda, et mul on kõrgharidus. Nii praegusel ajal üldiselt kui minu peres on ülikooli lõpetamine elementaarne.

Osad vastajad märkisid ka **motivatsioonipuudust** - ülikool on lõpetamata, kuna nad ei ole näinud selle vajalikkust. Neil on piisavalt hea erialane töö, kus kõrgharidusdiplomi olemasolu pole vajalik. Ei soovita pingutada nõ paberi pärast, mida hiljem vaja ei lähe.

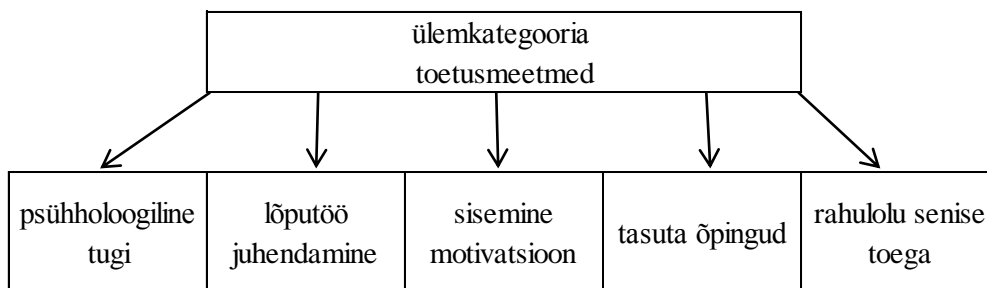
Olen saanud tööd erialaselt ja diplomi olemasolu ei ole tänaseni seda mõjutanud.

Motivatsioon kui selline hetkel puudub.

Olid ka üksikud vastajad, kes ei osanud öelda, mis motiveeriks.

3.6. Endiste üliõpilaste ettepanekud ülikoolipoolsete toetusmeetmete kohta

Endised üliõpilased jäid ülikoolipoolsete toetusmeetmete väljatoomisel üsna üldsõnaliseks ja esitasid vähe konkreetseid ettepanekuid. Seetõttu moodustati ainult üks peakategooria – toetusmeetmed (vt Joonis 11).

Joonis 11. Peakategooria toetusmeetmed alla kuuluvad kategooriad

Enamik vastanuid leidis, et õpingud katkestanud üliõpilased vajavad ennekõike **psühholoogilist tuge**. Õpinguist eemal olnud üliõpilastel on vaja, et neid motiveeritaks ja aidataks järje peale saada. Vastanud tõid välja, et katkestanud vajavad nii emotsionaalset kui ka kommunikatiivset abi. Sooviti nõ kontakt- või tugiisikut, kes suhtleks personaalselt, jagaks infot ja suunaks ning juhendaks, kuidas õpingud lõpule viia. Ülikoolis võiks töötada karjäärinõustaja/psühholoog, kes nõustaks ja motiveeriks neid, kes soovivad akadeemilisele puhkusele minna või õpingud õppimisprobleemide tõttu katkestada. Osa üliõpilasi soovis suuremat ülikoolipoolset initsiatiivi katkestanute üles otsimisel ja nende lõpetama motiveerimisel.

Lõputöö tegijate tarbeks võiks olla kindel kontaktisik vms, kes võiks pidada lõpusirgel olevate üliõpilaste üle arvestust ja omaks ülevaadet nendest, sest siis oleks võimalik märgata neid, kes lõputööd tegema ei hakka ning siis nendega võtaks personaalselt kontakti ja uuriks, mis võib olla lõputöö mitte kirjutamise taga ja et kuidas saaks vajadusel ülikool omalt poolt toetada-aidata, aga seda tuleks teha õigeaegselt, et üliõpilane veel jõuaks vajadusel kiiresti reageerida.

Vastanud leidsid, et tuleks tõsta **lõputöö juhendamise** kvaliteeti. Mitmed üliõpilased ei ole olnud rahul juhendaja tööga, kuna pole saanud piisavat ja õigeaegset tagasisidet. Samuti heideti juhendajaile ette pealiskaudsust ning kasinat kommunikatsioonioskust. Leiti, et juhendajad võiksid olla vastutulelikumad ja läheneda üliõpilasele individuaalsemalt. Tehti ettepanekuid, et lõputöö formaati võiks muuta praktilisemaks ja mõnede arvates võiks olla lõputöö asemel lõpueksam. Sooviti ka võimalust osaleda lõputöö kirjutamise kursusel.

Oleks vaja leida ainult üks õige lõputöö juhendaja, kellega tekiks hea klapp.

Sisemise motivatsiooni vajadust tunnistasid rohkem peatunud, kes arvasid, et kõrghariduse saamine peaks olema üliõpilase isiklik eesmärk ja vajadus ning tahe peavad endal olemas olema. Osa katkestanuid leidis ka, et ülikool ei saa kuidagi toetada õpingute lõpetamist, kui üliõpilane ise initsiatiivi üles ei näita.

Kolledž tuli igati vastu, ise pidin võitlema oma demonitega.

Mõned õpingud katkestanud üliõpilased sooviksid saada võimalust viia õpingud lõpule **tasuta** või soodsama õppteenustasuga.

Paljud nii päevase õppe kui avatud ülikooli peatunud olid rahul **kolledžipoolse toega**. Nad leidsid, et said piisavalt infot, õppejõud olid motiveerivad ja vastutulelikud, nende probleemidele leiti sõbralikult lahendused. Mitmed katkestanud märkisid, et ankeedi ja kaaskirja saatmine üllatas neid positiivselt ja pani mõtted lõpetamise suunas liikuma. *Tänane ankeet ja kaaskiri oli sobivaks tõukeks. Olen hulk aega plaaninud, kuid edasi lükanud, võtan kooliga ühendust. Aitäh.*

Suur hulk vastanuid, eriti peatunute hulgas ei osanud öelda, mida saaks ülikool veel omalt poolt teha.

4. Arutelu ja järeldused

Magistritöö eesmärk oli välja selgitada endiste üliõpilaste hinnangud oma ülikooliõpingute peatumise või katkestamise põhjustele ja ülikooli lõpetamist soodustavatele teguritele ühe Eesti ülikooli kolledži näitel ning võrrelda nii päevases õppes kui avatud ülikoolis õppinute hinnanguid oma peatumise või katkestamise põhjustele.

Eesmärgi täitmiseks püstitati viis uurimisküsimust. Järgnevalt analüüsitakse saadud tulemusi uurimisküsimuste kaupa ja kõrvutatakse varasemate uurimuste tulemustega.

Üliõpilaste hinnangute erinevused akadeemilisele sidususele, sotsiaalsele sidususele ülikoolis ja sotsiaalsele sidususele väljaspool ülikooli

Esimese uurimisküsimusega sooviti vastust, kuidas erinevad nii päevases õppes kui avatud ülikoolis õppinud peatunute ja katkestanute hinnangud oma akadeemilisele sidususele, sotsiaalsele sidususele ülikoolis ja sotsiaalsele sidususele väljaspool ülikooli. Tulemustest selgus, et kõigi nelja rühma vahel esines oluline erinevus ainult akadeemilise sidususe osas. Võrreldes varasemate uuringutega, kus ennekõike tuleb esile sotsiaalse sidususe olulisus ülikoolis toimetulemiseks (Wilcox et al., 2005; Barefoot, 2004; Komarraju et al., 2010), olid käesoleva magistritöö tulemused erinevad. Autori arvates tulenes akadeemilise sidususe olulisus sellest, et uuriti lõpetamise eel kas ajutiselt või lõplikult õpingud katkestanud üliõpilasi, kellel oli kolm aastat olnud aega ülikoolieluga kohaneda. Enamik varasemaid uurijaid on pühendanud oma tähelepanu esimesel aastal katkestanutele (Arulampalam et al., 2004; Pascarella & Terenzini, 1979; Horn 1998) ning seetõttu on sisseelamisel ning ülikooli nõudmistega harjumisel üliõpilaste omavahelisel ja õppejõududega suhtlemisel oluline roll, mis võib mõjutada ülikoolist lahkumise otsust. Akadeemiline sidusus tähendab ennekõike, et üliõpilasele meeldib õppida, õpitav valdkond on talle huvitav ning kasulik ja tal on kindel eesmärk ülikool lõpetada (Bean & Kuh, 1984; Draper, 2008). Varasemates uuringutes (Bean,

1980, St. John et al., 2000, viidatud Stratton et al., 2008 j) on esile toodud, et üliõpilane lõpetab ülikooli, kui ta näeb selles kasu enesearengu ja tulevase (parema) töökoha näol.

Akadeemilise sidususe väidetest hinnati kõrgemalt kõrghariduse kui eesmärgi olemasolu ja huvi õpitava valdkonna vastu. Vastanute jaoks oli kõrghariduse omandamine oluline eesmärk, kuid eristus selgelt, et see oli avatud ülikooli peatunutele tähtsam kui katkestanutele. Avatud ülikooli peatunud eristusid teistest gruppidest ka selle poolest, et õpitav valdkond pakkus neile enam huvi ja nad nautisid rohkem õppimise protsessi. Avatud ülikoolis õppinud peatunute akadeemilise sidususe kõrgemad hinnangud näitavad autori arvates seda, et avatud ülikoolis õppija peab tavaliselt jagama oma aega ja energiat pere, töö ja ülikooli vahel ning lõpetavad need, kes näevad, et püstitatud eesmärgi – ülikoolidiplom – saavutamine on neile otseselt või kaudselt kasulik. Samale tulemusele on jõutud ka varasemates uuringutes (Spanard, 1990), et täiskasvanud õppija naaseb õpingute juurde ja talub ajutist ressursside vähenemist siis, kui näeb ülikoolidiplomis piisavat kasu.

Endiste üliõpilaste hinnangud ülikooliõpingute peatumise või katkestamise põhjustele

Teise uurimisküsimusega sooviti teada saada, mida peavad üliõpilased ise suuremateks probleemideks ülikooli lõpetamisel. Küsitleti endisi üliõpilasi, kellel oli enne õpingute peatumist õppekavast täidetud vähemalt 75%. Kõigil neljal uuritud grupil (päevase õppe peatunud, avatud ülikooli peatunud, päevase õppe katkestanud, avatud ülikooli katkestanud) osutus suurimaks takistuseks lõputöö kirjutamisega seonduv temaatika, mis oli lõpetamist takistavate tegurite hulgas üliõpilaste hinnangul konkurentsituult esimene. Sama tulemus saadi uuringu avatud küsimusest, mis motiveeri(k)s ülikooli lõpetama. Nii peatunud kui katkestanud üliõpilased tõid läbiva teemana välja lõputöö kirjutamisprotsessiga seonduva problemaatika. Autori arvates on põhjus selles, et lõputöö valmimine on pikaajalist aja- ja energiaressurssi vajav protsess, mis eeldab üliõpilase tahet pühenduda oma eesmärgi saavutamisele.

Samuti selgus uuringust, et ülikooli lõpetamist takistavad majanduslikud probleemid, eriti avatud ülikoolis katkestanutel, mis on seletatav sellega, et avatud ülikoolis õppinud vastanud on enamikus olnud riigieelarvevälisel õppekohal (vt Tabel 1), mis koos isikliku elu ja tööga seotud kohustustega pingestab õpingute lõpuleviimist. Samale tulemusele on jõutud nii mujal maailmas (Hunt et al., 2012) kui ka Eestis varem läbiviidud uuringutes (Must, 2006; Murakas, 2007), kus põhitakistusena tuuakse majanduslikke probleeme, suurt töökoormust ja isikliku elu kohustusi.

Kõige vähem õpingute katkestamist segavaks teguriks hinnati kaasüliõpilaste toetuse puudumist, mis tähendab, et vastanutel ei olnud probleeme omavahelise kommunikatsiooni ega kaasüliõpilastega suhtlemisel. See tõestab samuti, et lõpetamise eel ei oma sotsiaalne sidusus nii suurt rolli kui ülikooli alustades. Samas erineb see eelneva uuringu tulemustest, (Allen et al., 2008) kus toodi esile, et kolmandal aastal katkestanute väljalangemist mõjutavad otseselt seotus ülikooliga ja sotsiaalsed suhted ning akadeemilisel motivatsioonil on kaudsem mõju. Teisalt on leitud ka, et lõpu eel katkestamist mõjutab motivatsioonikadu, mis on põhjustatud kesisest akadeemilisest võimekusest ning aja- ja ressursipuudusest (Hunt et al., 2012).

Töö- ja eraeluliste muutuste mõju õpingute lõpetamisele endiste üliõpilaste enda hinnangul

Kolmanda uurimisküsimusega sooviti teada, kuidas erinevad üliõpilaste enda hinnangul õpingute jooksul toimunud era- ja tööelulised muutused õpingud peatanutel ja katkestanutel. Vastanute varasemat töökogemust ja perekonnaseisu võrreldes ilmnesid olulised erinevused päevases õppes ja avatud ülikoolis õppinute vahel. Kuna avatud ülikooli õppevorm arvestab töötavate üliõpilaste vajadustega (Tartu Ülikooli õppekorralduseeskiri, 2015), siis on loogiline, et avatud ülikoolis õpivad pigem töötavad ja pigem koos- või abielus olevad ning lapsi omavad üliõpilased. Huvipakkuv on tulemus, et päevase õppe peatunud omasid oluliselt rohkem varasemat töökogemust kui päevase õppe katkestanud, samuti oli päevase õppe peatunudel protsentuaalselt rohkem tööelulisi muutusi kui päevase õppe katkestanutel. Võimalik, et avatud vastustest välja tulnud üks ülikooli lõpetamist motiveeriv tegur - töökohas nõutav (erialane) kõrgharidus - võis panna peatujaid õpinguid lõpule viima. Samuti toodi avatud vastustes tööeluliste muutuste mõju kohta välja, et tööleminekuks võis anda õpingutele uue hoo ning aidata igapäevase praktilise töö kaudu teooriast paremini aru saada. Avatud ülikoolis õppinutel peatunute ja katkestanute vahel selliseid erinevusi ei ilmnunud. Õpinguteaegsete eraeluliste muutuste hulk protsentuaalselt oli gruppide vahel üsna sarnane.

Käesoleva uuringu tulemustest ei selgunud, et töö- ja eraelulised muutused õpingute ajal oleksid mõjutanud ülikooli lõpetamist või katkestamist, sest seost töö- ja eraeluliste muutuste ja lõpetamise vahel ei ilmnunud. Avatud küsimuste vastustest selgus, et nii töö- kui eraelulised muutused võisid mõjutada õpingute kulgu nii positiivselt kui negatiivselt. Mitmed varasemad uuringud (Gilardi & Guglielmetti, 2011; Must, 2006; Murakas, 2007) on toonud

esile, et pere- ja tööelu kohustused takistavad õpinguid. Käesoleva uuringu raames ei leitud seoseid õpinguteaegsete töö- ja eraeluliste muutuste ning ülikooli lõpetamise vahel.

Endiste üliõpilaste hinnangud ülikooli lõpetamist motiveerivate tegurite kohta

Analüüsides vastuseid ülikooli lõpetamist soodustavate tegurite kohta, liigitusid kategooriad kahte peakategooriasse – sisemine ja väline motivatsioon. Väliste motivatsioonide alla kuulusid järgmised kategooriad: lõputööga seonduv temaatika, erialase/parema töö leidmine, tasuta õppimine, info saamine, töökoormuse vähendamine, praktikakorralduse parendamine, vanemate ja sõprade surve. Esiplaanile tõusid lõputöö kirjutamise protsessiga kaasnevad kitsaskohad, ennekõike vajadus tõsta juhendamise kvaliteeti. Tõhus juhendamisprotsess on oluline komponent üliõpilase akadeemilisele arengule kaasaaitamisele, mis omakorda aitab viia ülikooli lõpetamiseni (Drennan & Clark, 2009). Üliõpilane vajab juhendajat, kellel oleks huvi ja kes oleks valmis panustama aega ja energiat, et toetada üliõpilast lõputöö kirjutamisel (Aleskerov, 2009). Samad tulemused tulid esile ka käesolevast uurimusest, kus paljud vastanud tõid esile juhendaja professionaalsuse ja koostöövalmiduse olulisust.

Üliõpilased arvasid ühelt poolt, et lõpetama motiveeriks parema töö leidmine, aga samas akadeemilise sidususe ploki väidetest sai kõige madalama hinnangu väide, et õpitu on mind karjäärireedelil edasi aidanud. Eelnev viitab sellele, et üliõpilaste arvamused, et ülikooli paneks lõpetama see, kui tänu sellele leitaks parem töö, lähevad lahku. Siiski on ka varasemate uuringute tulemused (Bean, 1980) toonud välja, et katkestavad need üliõpilased, kes ei näe, et hariduse omandamine kindlustaks neile tulevase töökoha. Tasuta õppimise ja töökoormuse vähendamise võimalused seostuvad majanduslike takistustega, mis tulid esile olulise katkestamise põhjusena ka üliõpilaste hinnangutes oma katkestamise põhjustele. Majanduslikud probleemid on erinevate uuringute tulemusel (Murakas, 2007; St. John et al., 2000, viidatud Stratton, et al., 2008 j) olnud ülikoolist väljalangemise oluliseks põhjuseks. Võrreldi esimesel aastal õpingud peatanud ja katkestanud üliõpilasi ja leiti, et kõige olulisemas teguriks jätkamisel on erinevate majanduslike toetuste olemasolu (Stratton et al., 2008). Rõhutatakse, et ülikoolid peavad arvestama nii ülikoolisiseseid kui –väliseid mõjutegureid, sealhulgas ka majanduslikke võimalusi, kui töötavad välja uusi abiprogramme üliõpilaste väljalangevuse vähendamiseks (Cabrera, Castaneda, Nora, & Hengstler, 1992).

Sisemise motivatsiooni peakategooriasse kuulusid sisemine motivatsioon, kõrghariduse saamine, motivatsioonipuudus. Vastanud tõid välja, et kõrghariduse saamine on oluline, kuid ennekõike on ülikooli lõpetamiseks vaja sisemist tahet ja eesmärki ning võimet selle nimel pingutada. Käesoleva uurimuse kontekstis seostuvad sisemise motivatsiooni kategooriad akadeemilise sidususega.

Üliõpilaste vastustest eristus selgelt, et peatunud tõid välja ennekõike eesmärkide täitmise olulisust, ülikoolihariduse kasulikkust ja väärtust, sisemist motivatsiooni. Katkestanud leidsid, et motiveeriks pigem üliõpilasevälised tegurid, nagu lõputöö kirjutamisprotsessi parem korraldus, õpingutealase info parem liikumine, majanduslike tingimuste paranemine, töökoormuse vähenemine jne. Võimalik, et peatunute ja katkestanute erinevaid hinnanguid saab seletada ka atributsiooniteooriaga, mille kohaselt inimesed kalduvad oma saavutusi ja kordaminekuid põhjendama enda võimekuse ja tublidusega, ebaõnnestumisi aga väliste takistajatega (Krull, 2000). Samas kinnitasid ka käesoleva magistritöö suletud küsimuste tulemused, et tõenäolisemalt on viinud oma õpingud lõpule need, kellel on olnud selgem eesmärk ja tahe see saavutada, kes on näinud ülikooli lõpetamises otsest või kaudset kasu – kelle akadeemiline sidusus on olnud kõrgem.

Endiste üliõpilaste hinnangud ülikoolipoolsete toetusmeetmete kohta

Analüüsides vastuseid ülikoolipoolsete lõpetamist soodustavate meetmete kohta, tõusis ennekõike esile üliõpilaste soov kvaliteetsema suhtluse, psühholoogilise toetuse ja parema info liikumise järele. Samas tõid peatunud välja, et üliõpilasel peab ennekõike endal eesmärk ning tahe olema ja alles siis saavad teised aidata ja toetada. Kindlasti saavad ülikoolid paremini toetada lõputöö kirjutamise protsessi, sest läbi erinevate küsimuste tuli lõputöö kirjutamise valdkond esile kõige suurema takistajana õpingute lõpuleviimisel. Varasemates uuringutes (Wilcox et al., 2005; Barefoot, 2004; MacKinnon-Slaney, 1994) esile toodud erinevad üliõpilaste toetamiseprogrammid – õppimiskogukonnad, karjääriseminarid, järelaitamiskursused, õpioskuste õpitoad on kindlasti proovimist väärt ka meie ülikoolides. Norras on populaarne magistritööde juhendamise kolmeosaline mudel, mis koosneb kollokviumist (osalevad ainult üliõpilased), juhendamise gruppidest (2-3 juhendajat ja samad üliõpilased, kes kollokviumis) ning isiklikust juhendamisest (Dysthe, Samara, & Westrheim, 2006). Selle mudeli juurutamine oleks kasulik ka meie ülikoolides, et tõsta juhendamise kvaliteeti ja toetada paremini lõputöö kirjutamist.

Ülikoolipoolsete lõpetamist soodustavate meetmetena saab välja tuua lõputöö kirjutamise protsessi efektiivsemat toetamist, mis hõlmab juhendamise kvaliteedi tõstmist, protsessi täpset paikapannemist koos ajaliste tähtaegadega; katkestanutega tihedamat suhtlemist (infopäeva korraldamine, pidev teabe jagamine) ning akadeemilise ja psühholoogilise nõustamise korraldamist ka katkestanutele.

Käesolevast uuringust järeldub, et lõpu eel katkestanute puhul tuleb tegeleda akadeemilise sidususe tõstmisega, mis tähendab ennekõike nõustamist, mis aitaks eesmärgi püstitada ning enesemotivatsiooni suurendada. Enesejuhtimisoskuste õpetamisega tuleb aga alustada juba esimesest kursusest, et üliõpilane oskaks endale eesmärgi seada ja ise vastutada. Ülikool saab toetada üliõpilaste õpingute lõpuleviimist, aga õppija peab ise oma eesmärgi saavutamiseks pingutama.

Järeldused

Ennekõike mõjutab õpingute peatumise järel (akadeemiline puhkus, õpingute pikendamine, eksternina õppimine) ülikooliõpingute lõpule viimist üliõpilase akadeemiline sidusus – kõrghariduse omandamine kui eesmärk, õppimisprotsessi nautimine, huvi valdkonna vastu ja nii otsese kui kaudse kasu nägemine kõrghariduse omandamisel. Vähem oluline on lõpu eel õpingud peatanutele olnud sotsiaalne sidusus ülikoolis - suhted teiste üliõpilaste ja õppejõududega - ning ka sotsiaalne sidusus väljaspool ülikooli – lähedaste ja tööandja suhtumine ja toetus.

Ülikooliõpingute lõpufaasis katkestamise peamine põhjus on lõputöö kirjutamise protsessi keerukus, mis nõuab pikaajalist pühendumist, aja- ja energiaressurssi ning head koostööd juhendajaga. Samuti on õpingute lõpetamist takistanud majanduslikud takistused. Üliõpilaste õpinguteaegsed era- ja tööelulised muutused ei ole ülikooli lõpetamise ega katkestamisega seotud. Isikliku ja tööelu kohustused võivad takistada õpingute lõpuleviimist, kuid puudub seos muudatuste ja lõpetamise vahel.

Ülikooli lõpetamist motiveerivate teguritena toodi peatunute poolt välja ennekõike üliõpilase enda tahet lõpetada, ülikoolihariduse väärtustamist, diplomi kasulikkust ning katkestanute poolt üliõpilaseväliseid tegureid, nagu lõputöö kirjutamisprotsessi parandamine, majanduslike tingimuste paranemine, töö- ja isikliku elu kohustuste vähenemine jms.

Üliõpilaste ettepanekud ülikoolipoolsete lõpetamist soodustavate meetmete kohta puudutasid ennekõike õppejõudude ja teiste ülikooli töötajate paremat kommunikatsiooni ja kvaliteetsemat suhtlust katkestanutega.

4.1. Uurimistöö piirangud ja töö praktiline väärtus

Käesoleva magistritöö ankeet koosnes hulgast väidetest, millega küsiti erinevaid hinnanguid, seetõttu saab ka järeldusi teha vaid üliõpilaste subjektiivsete hinnangute, mitte reaalse olukorra kohta. Samuti küsitleti vastajaid, kes olid ülikoolist eksmatrikuleeritud 2008-2014 ja nad ei pruugi enam mäletada adekvaatselt tollaseid lahkumise põhjuseid. Töö piiranguks on ka ankeedi 5-pallilise Likerti skaalal olevate väidete neljanda ploki (ülikooliõpingute katkemise põhjused) madal reliaablus (Cronbach'i alfa 0,52).

Töö piiranguks on ka valimi erinevate gruppide ebaühtlane jaotus -avatud ülikooli katkestanuid oli kogu valimist 45%.

Magistritöö uuring on läbi viidud ühe kõrgkooli üliõpilaste hulgas, mistõttu saab järeldusi teha selle konkreetse kooli üliõpilaste kohta. Siiski on tulemused vaadeldavad ka laiemas kontekstis, hindamaks, mis takistab ülikooliõpingute lõpetamist ja kuidas kõrgkoolid saaksid õpingute lõpufaasis katkestanuid uuesti õppima tuua. Ankeedi vastusest ilmnes, et katkestanute hulgast on paljud valmis uuesti õppima tulema, mis tähendab, et ülikoolid võiksid rohkem katkestanuid üles otsida, nendega suhelda ja neile infot jagada. Praktiline väärtus on ka selles, et uuringu järelduste põhjal saab ennetada väljalangemist sellega, et õpingute algusest peale ei pöörata tähelepanu ainult sotsiaalse sidususe tõstmisele, vaid tegeletakse ka üliõpilaste akadeemilise sidususe arendamisega.

Kokkuvõte

Magistritöö eesmärk oli välja selgitada endiste üliõpilaste hinnangud oma ülikooliõpingute peatumise või katkestamise põhjustele ja ülikooli lõpetamist soodustavatele teguritele ühe Eesti ülikooli kolledži näitel ning võrrelda nii päevases õppes kui avatud ülikoolis õppinute hinnanguid oma peatumise või katkestamise põhjustele.

Uuriti kahte tüüpi endisi üliõpilasi (õppekavast oli täidetud vähemalt 75%): üliõpilased, kes vaatamata õpingute ajutisele peatumisele (akadeemiline puhkus, õpingute pikendamine, eksmatrikuleerimine) viisid oma õpingud lõpule, ja üliõpilased, kes on eksmatrikuleeritud ja pole siiani lõpetanud.

Magistritöö teoreetiline ülevaade keskendus üliõpilaste ülikoolist väljalangemist põhjendavale akadeemilise ja sotsiaalse sidususe teooriale ning sellest lähtuvatele eelnevatele uuringutele. Andmeid koguti veebipõhise ankeediga (vastajaid 123), mille vastuseid analüüsiti nii kvantitatiivsete kui kvalitatiivsete meetoditega.

Uurimuse tulemustest selgus, et ülikooliõpingute lõpuleviimist õpingute peatumise järel mõjutas üliõpilase akadeemiline sidusus – lõpetasid need õppijad, kellel oli kindel eesmärk saada kõrgharidus, kes tundsid huvi valdkonna vastu ja nägid nii otsest kui kaudset kasu ülikooli diplomi saamisest. Endiste üliõpilaste hinnangul segasid ülikooli lõpetamist ennekõike lõputöö kirjutamisega seonduvad probleemid ja majanduslikud takistused. Käeoleva uurimuse alusel puudus seos ülikooliõpingute lõpetamise/katkestamise ja era- ning tööeluliste muutuste vahel. Samuti tuli tulemustest esile, et peatunud pidasid õpingute lõpuleviimise peamiseks motivaatoriteks üliõpilase sisemist tahet, motivatsiooni, soovi saada kõrgharidus, aga katkestanute meelest peaks neid toetatama väljapoolt (lõputöö kirjutamisprotsessi parem korraldus, õpingutealase info parem liikumine, majanduslike tingimuste paranemine, töökoormuse vähenemine jne). Endised üliõpilased soovitasid ülikoolil tõhustada lõputöö kirjutamise protsessi, parendada infovahetust ülikooliõpingud katkestanutega ning toetada katkestanuid nii akadeemilise kui psühholoogilise nõustamisega.

Võtmesõnad: ülikooliõpingute peatumine ja katkestamine, akadeemiline sidusus, sotsiaalne sidusus, lõputöö

Summary

The aims of the Master's thesis entitled "Students' opinions regarding their reasons for staying out or stopping out using the example of a university college in Estonia" were to identify the opinions of former students on their reasons for staying out or stopping out of their studies at university and the factors conducive to their graduation, and to compare views of students (in full-time and Open University forms of study), who stayed out or stopped out of their studies, using the example of a university college in Estonia.

Two types of students were closely examined (at least 75% of the curriculum had to have been completed): students who temporarily discontinued their studies (academic leave, extension of the period of study, exmatriculation) but then completed their studies (stayed out), and students who were exmatriculated and had not graduated by the time the current survey was carried out (stopped out).

The theoretical review of the thesis focused on the theory of the academic and social integration, which seeks to reason staying out, and earlier studies arising from this theory. An online questionnaire was employed for gathering data resulting in 123 respondents, whose responses were analysed qualitatively and quantitatively.

The results revealed that completion of the programme after staying out was influenced by academic integration of students – persons graduating had a clear aim to acquire higher education, were interested in the field of studies and were able to see direct and indirect benefit in obtaining a university diploma. According to former students the main issues preventing them from graduating were related to writing their thesis plus economic obstacles. On the basis of the current thesis there was no identifiable link between staying out/stopping out and changes in the private and/or work sphere. It was also revealed that graduates considered the following factors as the main motivators for completing their studies: internal desire, motivation, and a desire to acquire higher education. Those who stopped out, however, felt that there should be more external support, e.g. better organisation of the process of writing the thesis, better dissemination of information regarding studies, an improvement in economic situation, reduced workload, etc.

The former students suggested the university improve the efficiency of the processes of thesis writing and exchanging information with them, and provide support through academic and psychological counselling.

Key words: staying out, stopping out, academic integration, social integration, thesis

Tänu sõnad

Olen tänulik üliõpilastele, kes täitsid ankeedi ja tänu kelle vastustele sai olemasolev magistritöö võimalikuks. Tänan oma retsensente Liina Leppa ja Olivia Voltrit, kelle põhjalike kommentaaride abil sain tööd palju täiendada. Samuti suur tänu kaaskodeerijale ja eksperdile Tiina Viinile ning teistele kolleegidele Anni Lüllile ja Annika Kohvile vormistamise ja keelekorrektuurialase abi eest.

Samuti tänan väga oma peret toetava ja mõistva suhtumise eest.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Kasutatud allikad

- Aleskerov, F.T. (2009). How to prepare and write PhD and MS thesis. *Automation and Remote Control*, 70 (11), 1928-1938.
- Allen, J., Robbins, S. B., Casillas, A., & Oh, I. S. (2008). Third-year college retention and transfer: Effects of academic performance, motivation, and social connectedness. *Research in Higher Education*, 49(7), 647–664.
- Arco-Tirado, J. L., Fernández-Martín, F. D., & Fernández-Balboa, J. M. (2011). The impact of a peer-tutoring program on quality standards in higher education. *Higher Education*, 62(6), 773–788.
- Arulampalam, W., & Smith, J. (2001). Factors affecting the probability of first-year medical student dropout in the UK: a logistic analysis for the entry cohorts of 1980-1992, *Warwick Economic Research Papers* (618,. 1-8.
- Barefoot, B. (2004). Higher education's revolving door: confronting the problem of student drop out in US colleges and universities. *Open Learning*, 19(1), 9–18.
- Bean, J. P. (1980). Dropouts and turnover: the synthesis and test of a causal model of student attrition. *Research in Higher Education*, 12(2), 155-187.
- Bean, J. P., & Kuh, G. D. (1984). The reciprocity between student-faculty informal contact and academic performance of university undergraduate students. *Research in Higher Education*, 21(March), 461–477.
- Bean, J. P., & Metzner, B. S. (1985). A Conceptual Model of Nontraditional Student Attrition Undergraduate. *Review of Educational Research*, 55(4), 485–540.
- Berger, J., & Braxton, J. (1998). Revising Tinto's interactionalist theory of student departure through theory elaboration: Examining the role of organizational attributes in the persistence process. *Research in Higher Education*, 39(2), 103–119.
- Braxton, J. M. (2000). *Reworking the Student Departure Puzzle*. Nashville, TN: Vanderbilt University Press.
- Cabrera, A.F., Castaneda, M.B., Nora, A., Hengstler, D. (1992). The convergence between two theories of college persistence. *The Journal of Higher Education*, 63(2), 143-164.
- Cotten, S. R., & Wilson, B. (2006). Student-faculty interactions: Dynamics and determinants. *Higher Education*, 51(4), 487–519.

- Draper, S.W. (2008). *Tinto's Model of Student Retention*. Külastatud aadressil <http://www.psy.gla.ac.uk/~steve/localed/tinto.html>
- Drennan, J., Clarke, M. (2009). Coursework master's programmes: the student's experience of research and research supervision. *Studies in Higher Education*, 34(5), 483-500.
- Dysthe, O., Samara, A., & Westrheim, K. (2006). Multivoiced supervision of Master's students: a case study of alternative supervision practices in higher education. *Studies in Higher Education*, 31(3), 299-318.
- Eesti kõrgharidusstrateegias aastateks 2006-2015. (2006). Külastatud aadressil www.hm.ee/index.php?popup=download&id=4778
- Eesti Teadlaste Eetikakoodeks. (2002). Külastatud aadressil http://www.akadeemia.ee/_repository/File/ALUSDOKUD/Eetikakoodeks2002.pdf
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107-115.
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS*. (3rd ed). London: SAGE.
- Forbus, P., Newbold, J. J., Mehta, S. S. (2011). A Study of Non-Traditional and Traditional Students in Terms of Their Time Management Behaviors, Stress Factors and Coping Strategies. *Academy of Educational Leadership Journal*, 15, 109-126.
- Gilardi, S., & Guglielmetti, C. (2011). University Life of Non-Traditional Students: Engagement Styles and Impact on Attrition. *The Journal of Higher Education*, 82(1), 33-53.
- Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Tartu Ülikooli vaheline haldusleping nr 3.4-4/84, (2013). Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/130012013003>
- Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala arengukava „Tark ja tegus rahvas” 2015-2018. (2014). Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/tark_ja_tegus_rahvas_2015_2018_final.pdf
- HaridusSilm, haridusvaldkonna statistika andmebaas. (2015). Külastatud aadressil http://www.haridussilm.ee/?leht=korg_4
- Hirsijärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2005). *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina.
- Horn, L. (1998). Stopouts or stayouts? Undergraduates who leave college in their first year, (September 1998), 80. *National Center for Education Statistic. Statistical Analysis Report*.
- Hsieh, H.-F., & Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277-1288.

- Hunt, P. F., Boyd, V. S., Gast, L. K., Mitchell, A., & Wilson, W. (2012). Why Some Students Leave College During Their Senior Year. *Journal of College Student Development*, 53(5), 737–742.
- Johnson, I. Y. (2006). Analysis of stopout behavior at a public research university: The multi-spell discrete-time approach. *Research in Higher Education*, 47(8), 905–934.
- Komarraju, M., Musulkin S., Bhattacharya, G. (2010). Role of Student–Faculty Interactions in Developing College Students' Academic Self-Concept, Motivation, and Achievement. *Journal of College Student Development*, 51(3), 332–342.
- Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“(2014). Külastatud aadressil <https://riigikantselei.ee/et/konkurentsivoime-kava-eesti-2020>
- Krull, E. (2000). *Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus
- Kuh, G. D., & Hu, S. (2001). The Effects of Student-Faculty Interaction In the 1990s. *The Review of Higher Education*, 24(3), 309–332.
- Laherand, M-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: OÜ Infotrükk
- Larose, S., Cyrenne, D., Garceau, O., Harvey, M., Guay, F., Godin, F., Tarabulsky, G. M., & Deschênes, C. (2011). Academic Mentoring and Dropout Prevention for Students in Math , Science and Technology. *Mentoring & Tutoring : Partnership in Learning*, 19(4), 419–439.
- MacKinnon-Slaney, F. (1994). The adult persistence in learning model: A road map to counseling services for adult learners. *Journal of Counseling & Development*.
- Mangum, W. M., Baugher, D., Winch, J. K., & Varanelli, a. (2005). Longitudinal study of student dropout from a business school. *The Journal of Education for Business*, 80(4), 218–221.
- Murakas, R. (2007). *Ülikooliõpingute katkemine ja taasalustamise võimalused. Ülevaade uuringu „Uus algus” tulemustest*. Külastatud aadressil <http://www.ut.ee/lykka/orb.aw/class=file/action=preview/id=303462/Katkestanute+uurin+g-+uus+algus.pdf>
- Must, O. (2006). *Mittenormatiivse õpiedu asjaolud ja motivatsioon*. Külastatud aadressil <https://www.google.ee/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=Must%2C+Olev.+2006.+Mittenormatiivse+%C3%B5piedu+asjaolud+ja+motivatsioon>.
- Mürstaja, H., Viin, T., & Viik, R. (2012). Reasons for dropping out of tourism studies. In: *Hospitality for a Better World, Proceedings of the European Council on Hotel, Restaurant & Institutional Education : EuroChrie2012 “Hospitality for a Better World”, Lausanne, 25-27. oktoober 2012. (Toim.) Myriam McAlinden. Lausanne: European Council on Hotel, Restaurant & Institutional Education .*

- Nora, A., Crisp, G. (2012). Student Persistence and Degree Attainment beyond the First Year in College: Excisting Knowledge and Directions for Future Research. A. Seidman (toim). *College Student Retention*. (2nd ed). Maryland: Rowman and Littlefield Publishers, Inc
- Popiolek, G., Fine, R., & Eilman, V. (2013). Learning Communities, Academic Performance, Attrition, and Retention: A Four-Year Study. *Community College Journal of Research and Practice*, 37(11), 828–838.
- Pukk, Janne. (2010). *Kõrghariduse kvaliteet ja üliõpilaste edasijõudmine kõrgkoolis*. [Doktoritöö] Külastatud aadressil <http://e-ait.tlulib.ee/50/>
- Roosalu, T., Roosmaa, E-L., Lindeman, K., Reiska, E., Saar, E., Unt, M., Vöörmann, R., & Lang, A. (2013) *Täiskasvanud õppijad Eesti kõrgharidussüsteemis. Uuringu aruanne*. Tartu: Ecoprint.
- Spanard, J.-M. A. (1990). Beyond Intent: Reentering College to Complete the Degree. *Review of Educational Research*, 60(3), 309–344.
- Stone, C., O'Shea, S. (2013). Time, money, leisure and guilt--the gendered challenges of higher education for mature-age students. *Australian Journal of Adult Learning*, v53 n1, 90-110.
- Stratton, L. S., O'Toole, D. M., & Wetzel, J. N. (2008). A multinomial logit model of college stopout and dropout behavior. *Economics of Education Review*, 27(3), 319–331.
- Tartu Ülikooli õppekorralduseeskiri. (2015). Külastatud aadressil: http://www.ut.ee/sites/default/files/liveliink_files/kehtib_alates_01.01.2015_oppekorralduseeskiri.pdf
- Terenzini, P. T., & Pascarella, E. T. (1980). Toward the validation of Tinto's model of college student attrition: A review of recent studies. *Research in Higher Education*, 12(3), 271–282.
- Terenzini, P. T., Theophilides, C., & Lorang, W. G. (1984). Influences on students' perceptions of their academic skill development during college. *Journal of Higher Education*, 55(5), 621–636.
- Tinto, V. (1975). Dropout from Higher Education: A Theoretical Synthesis of Recent Research. *Review of Educational Research*, 45(1), 89–125.
- Tinto, V. (1982). Limits of Theory and Practice in Student Attrition. *The Journal of Higher Education*, 53(6), 687–700.
- Tinto, V. (2012). *Leaving College. Rethinking the Causes and Cures of Student Attrition*. (2nd ed). Chicago ja London: The University of Chicago Press
- Tõnisson, E. (2011). *Kõrghariduse valdkonna statistiline ülevaade*. Külastatud aadressil <http://www.hm.ee/index.php?048183>

- Whannell, R. (2013). Predictors of attrition and achievement in a tertiary bridging program. *Australian Journal of Adult Learning*, 53(2), 280–301.
- Wilcox, P., Winn, S., & Fyvie-Gauld, M. (2005). “It was nothing to do with the university, it was just the people”: the role of social support in the first-year experience of higher education, *Studies in Higher Education*, 30(6), 707–722.
- Wyatt, L. (2011). Nontraditional Student Engagement: Increasing Adult Student Success and Retention. *The Journal of Continuing Higher Education*, 59(1), 10-20.

Lisa 1

Ankeet katkestanutele

Lugupeetud kolledžis õppinu!

Viin läbi uuringut, mille kaudu soovime teada saada, mis mõjutas Teie ülikooliõppe katkemist ja mis motiveeriks õpinguid lõpule viima. Te olete edukalt läbinud vähemalt 75% õppekavast, aga pole veel lõpetanud ülikooli. Seetõttu on Teie arvamus ja kogemus ääretult olulised. Soovime ka teada saada, mida ülikool omalt poolt saaks teha, et Te saaksite poolelijäänud õpingud edukalt lõpetada.

Kui Te tunnete huvi oma õpingute lõpuleviimise vastu, siis palun võtke minuga ühendust. Olen meelsasti valmis nõustama, mida Teil on vaja teha, et saaksite ülikooli lõpetada.

Küsitluse andmeid analüüsitakse TÜ sotsiaal-haridusteaduskonnas kaitstavas magistritöös. Küsitlus on anonüümne ja andmeid ei seostata konkreetse isikuga.

Küsimustele vastamine võtab aega 10-15 minutit.

Suur tänu vastamast!

Lugupidamisega,

Rita Viik

rita.viik@ut.ee

Ankeedis on 22 küsimust.

Privaatsuse märges

See ankeet on anonüümne.

Kirje, mis hoiab Teie vastuseid, ei sisalda mitte ühtegi Teid identifitseerivat tunnust, kui muidugi ankeedis pole seda eriküsimusega küsitud. Kui olete kasutanud identifitseerivat võtit, et leida üles ankeet ja jätkata vastamist, siis seda identifitseerivat tunnust ei hoita ankeedi juures. Seda hoitakse eraldi andmebaasis ning seda uuendatakse ainult selleks, et indikeerida, kas olete ankeedi lõpetanud või mitte. Identifitseerivat tunnust ei ole võimalik seostada ankeedi vastustega.

*1 Te õppisite kolledžis

- päevases õppes
- avatud ülikoolis

*2 Palun märkige õppekava, millel õppisite:

- ☐ ettevõtlus ja projektijuhtimine
- ☐ majandusteadus
- ☐ sotsiaaltöö korraldus
- ☐ turismi- ja hotelliettevõtlus
- ☐ veeökosüsteemide majandamine

*3 Kus Te olite enne kolledžit õppinud?

- ☐ Gümnaasium/keskkool
- ☐ Kutsehariduskeskus
- ☐ Kõrgkool

*4 Milline oli Teie perekonnaseis enne kolledžisse õppima asumist?

- ☐ Vallaline
- ☐ Kooselu/abielu ilma lasteta
- ☐ Kooselu/ abielu 1 laps
- ☐ Kooselu/ abielu 2 või enam last
- ☐ Üksikvanem

*5 Kes toetasid Teid igapäevatoimingutes kõige enam õpingute ajal?

- ☐ Vanemad
- ☐ Abikaasa/elukaaslane
- ☐ Sõbrad
- ☐ Keegi muu

6 Palun täpsustage, kes Teid toetas.

Vastus

*7 Milline oli Teie varasem töökogemus?

- ☐ Töökogemus puudus
- ☐ Töötasin osalise koormusega erialasel tööl
- ☐ Töötasin osalise koormusega mitteerialasel tööl
- ☐ Töötasin täiskoormusega erialasel tööl
- ☐ Töötasin täiskoormusega mitteerialasel tööl
- ☐ Muu

8 Palun täpsustage, milline oli muu varasem töökogemus.

Vastus.....

*9 Kas õpingute ajal läksite tööle/vahetasite töökohta?

- ☐ Ei

- ☐ Jah

*10 Kuidas see mõjutas õpinguid?

Vastus.....

*11 Kas toimusid muutused pereelus?

- ☐ Ei
- ☐ Jah

*12 Millised need olid ja kuidas mõjutasid õpinguid?

Vastus.....

*13 Palun märkige, kuidas nõustute järgmiste väidetega

	Täiesti nõus	Pigem nõus	Ei oska õelda	Pigem ei ole nõus	Ei ole nõus
Õpitav valdkond pakkus mulle huvi					
Mulle meeldis õppimise protsess					
Kõrghariduse omandamine oli minu jaoks oluline eesmärk					
Õpitu oli minu jaoks kas tööalaselt või isiklikult kasulik					
Õppeained olid minu jaoks huvitavad					
Õppetöö korraldus oli minu jaoks sobilik					
Õppemeetodid olid minu jaoks sobilikud					
Võtsin õppetööst (seminarid, rühmatööd) aktiivselt osa					
Õpitu on mind karjääriredelil edasi aidanud					

*14 Palun märkige, kuidas nõustute järgmiste väidetega

	Täiesti nõus	Pigem nõus	Ei oska õelda	Pigem ei ole nõus	Ei ole nõus
Üliõpilasena tundsin, et kuulun kolledžipere hulka					
Kohanesin kiiresti ülikoolielu ja -nõudmistega					
Kaasõppijatega suhtlemine oli minu jaoks lihtne					

Üliõpilaste hinnangud oma õpingute peatumise põhjustele

Õppejõududega kontakti saamine oli minu jaoks kerge					
Mulle meeldis osaleda ühistegevustes kaasõppijatega					
Suhtlesin ka kolledži teiste kursuste õppijatega					
Sain vajadusel kõikidelt kolledži töötajatelt informatsiooni küsida					
Sain õppetöö käigus õppejõududelt asjakohast tagasisidet					
Pidasin kolledži ühisüritusi oluliseks suhtlemise võimaluseks					

*15 Palun märkige, kuidas nõustute järgmiste väidetega

	Täiesti nõus	Pigem nõus	Ei oska öelda	Pigem ei ole nõus	Ei ole nõus
Suheldes inimestega väljastpoolt kolledžit tundsin uhkust, et olen üliõpilane					
Üliõpilaseks olemine mõjutas positiivselt minu suhteid pere ja sõpradega					
Sõbrad toetasid minu õppimist kogu protsessi vältel					
Perekond toetas minu õppimist kogu protsessi vältel					
Töökoht toetas minu õppimist kogu protsessi vältel					
Pere ja sõbrad tunnustasid mind ülikoolis õppimise eest					

*16 Palun märkige, mis põhjusel õpingud katkesid

	Täiesti nõus	Pigem nõus	Ei oska öelda	Pigem ei ole nõus	Ei ole nõus

Üliõpilaste hinnangud oma õpingute peatumise põhjustele

Tekkisid probleemid õppetöös edasijõudmisega					
Puudus selge õppimise eesmärk ja motiiv					
Õppejõud ei toetanud mind piisavalt					
Tekkisid raskused lõputöö kirjutamisel					
Kaasüliõpilased ei toetanud mind					
Isiklik elu ja perekonnaga seotud kohustused hakkasid takistama õppimist					
Sain lapse					
Majanduslikud probleemid					
Töökohustused ei võimaldanud õpingutesse süveneda					
Tervislikud põhjused					
Tahtsin maailma näha					
Muu põhjus					

*17 Palun täpsustage, mis muul põhjusel õpingud peatusid

*18 Mis motiveeriks õpinguid lõpetama?

.....

*19 Millist tuge saaks kolledž Teile lisaks pakkuda?

.....

*20 Palun kirjutage oma vanus

kolledžisse õppima asudes

kolledžiõpinguid katkestades

*21 Teie sugu:

- ☐ Naine
- ☐ Mees

*22 Te õppisite kolledžis

- ☐ riigieelarvelisel (tasuta) kohal
- ☐ riigieelarvevälisel (tasulisel) kohal
- ☐ alustasin tasuta kohal, katkestasin tasulisel kohal või eksternina
- ☐ alustasin tasulisel kohal, katkestasin tasuta kohal

Lisa 1

Ankeet lõpetanule

Lugupeetudkolledži vilistlane!

Viin läbi uuringut, mille kaudu soovime teada saada, mis mõjutab ja motiveerib üliõpilasi õpinguid lõpule viima. Kuna Te olete vaatamata vahepealsele õpingute peatumisele ülikooli edukalt lõpetanud, on Teie kogemus ääretult oluline. Soovime ka teada saada, mida ülikool omalt poolt saaks teha, et üliõpilaste õpingud ja ülikooli lõpetamine sujuksid tõrgeteta.

Küsitluse andmeid analüüsitakse TÜ sotsiaal-haridusteaduskonnas kaitstavas magistritöös. Küsitlus on anonüümne ja andmeid ei seostata konkreetse isikuga.

Küsimustele vastamine võtab aega 10-15 minutit.

Suur tänu vastamast!

Lugupidamisega,

Rita Viik

rita.viik@ut.ee

Ankeedis on 22 küsimust.

Privaatsuse märges

See ankeet on anonüümne.

Kirje, mis hoiab Teie vastuseid, ei sisalda mitte ühtegi Teid identifitseerivat tunnust, kui muidugi ankeedis pole seda eriküsimusega küsitud. Kui olete kasutanud identifitseerivat võtit, et leida üles ankeet ja jätkata vastamist, siis seda identifitseerivat tunnust ei hoita ankeedi juures. Seda hoitakse eraldi andmebaasis ning seda uuendatakse ainult selleks, et indikeerida, kas olete ankeedi lõpetanud või mitte. Identifitseerivat tunnust ei ole võimalik seostada ankeedi vastustega.

*1 Te õppisite kolledžis

- päevases õppes
- avatud ülikoolis

*2 Palun märkige õppekava, millel õppisite:

- ettevõtlus ja projektijuhtimine
- majandusteadus
- sotsiaaltöö korraldus
- turismi- ja hotelliettevõtlus

- veeökosüsteemide majandamine

*3 Kus Te olite enne kolledžit õppinud?

- Gümnaasium/keskkool
- Kutsehariduskeskus
- Kõrgkool

*4 Milline oli Teie perekonnaseis enne kolledžisse õppima asumist?

- Vallaline
- Kooselu/abielu ilma lasteta
- Kooselu/ abielu 1 laps
- Kooselu/ abielu 2 või enam last
- Üksikvanem

*5 Kes toetasid Teid igapäevatoimingutes kõige enam õpingute ajal?

- Vanemad
- Abikaasa/elukaaslane
- Sõbrad
- Keegi muu

6 Palun täpsustage, kes Teid toetas.

Vastus

*7 Milline oli Teie varasem töökogemus?

- Töökogemus puudus
- Töötasin osalise koormusega erialasel tööl
- Töötasin osalise koormusega mitteerialasel tööl
- Töötasin täiskoormusega erialasel tööl
- Töötasin täiskoormusega mitteerialasel tööl
- Muu

8 Palun täpsustage, milline oli muu varasem töökogemus.

Vastus.....

*9 Kas õpingute ajal läksite tööle/vahetasite töökohta?

- Ei
- Jah

*10 Kuidas see mõjutas õpinguid?

Vastus.....

*11 Kas toimusid muutused pereelus?

- Ei

Üliõpilaste hinnangud oma õpingute peatumise põhjustele

○ Jah

*12 Millised need olid ja kuidas mõjutasid õpinguid?

Vastus.....

*13 Palun märkige, kuidas nõustute järgmiste väidetega

	Täiesti nõus	Pigem nõus	Ei oska öelda	Pigem ei ole nõus	Ei ole nõus
Õpitav valdkond pakkus mulle huvi					
Mulle meeldis õppimise protsess					
Kõrghariduse omandamine oli minu jaoks oluline eesmärk					
Õpitu oli minu jaoks kas tööalaselt või isiklikult kasulik					
Õppeained olid minu jaoks huvitavad					
Õppetöö korraldus oli minu jaoks sobilik					
Õppemeetodid olid minu jaoks sobilikud					
Võtsin õppetööst (seminarid, rühmatööd) aktiivselt osa					
Õpitu on mind karjääriredelil edasi aidanud					

*14 Palun märkige, kuidas nõustute järgmiste väidetega

	Täiesti nõus	Pigem nõus	Ei oska öelda	Pigem ei ole nõus	Ei ole nõus
Üliõpilasena tundsin, et kuulun kolledžipere hulka					
Kohanesin kiiresti ülikoolielu ja -nõudmistega					
Kaasõppijatega suhtlemine oli minu jaoks lihtne					
Õppejõududega kontakti saamine oli minu jaoks kerge					
Mulle meeldis osaleda ühistegevustes kaasõppijatega					
Suhtlesin ka kolledži teiste kursuste õppijatega					

Üliõpilaste hinnangud oma õpingute peatumise põhjustele

Sain vajadusel kõikidelt kolledži töötajatelt informatsiooni küsida					
Sain õppetöö käigus õppejõududelt asjakohast tagasisidet					
Pidasin kolledži ühisüritusi oluliseks suhtlemise võimaluseks					

*15 Palun märkige, kuidas nõustute järgmiste väidetega

	Täiesti nõus	Pigem nõus	Ei oska öelda	Pigem ei ole nõus	Ei ole nõus
Suheldes inimestega väljastpoolt kolledžit tundsin uhkust, et olen üliõpilane					
Üliõpilaseks olemine mõjutas positiivselt minu suhteid pere ja sõpradega					
Sõbrad toetasid minu õppimist kogu protsessi vältel					
Perekond toetas minu õppimist kogu protsessi vältel					
Töökoht toetas minu õppimist kogu protsessi vältel					
Pere ja sõbrad tunnustasid mind ülikoolis õppimise eest					

*16 Palun märkige, mis põhjusel õpingud vahepeal peatusid

	Täiesti nõus	Pigem nõus	Ei oska öelda	Pigem ei ole nõus	Ei ole nõus
Tekkisid probleemid õppetöös edasijõudmisega					
Puudus selge õppimise eesmärk ja motiiv					
Õppejõud ei toetanud mind piisavalt					
Tekkisid raskused lõputöö kirjutamisel					
Kaasüliõpilased ei toetanud mind					

Üliõpilaste hinnangud oma õpingute peatumise põhjustele

Isiklik elu ja perekonnaga seotud kohustused hakkasid takistama õppimist					
Sain lapse					
Majanduslikud probleemid					
Töökohustused ei võimaldanud õpingutesse süveneda					
Tervislikud põhjused					
Tahtsin maailma näha					
Muu põhjus					

*17 Palun täpsustage, mis muul põhjusel õpingud peatusid

*18 Mis motiveeris õpinguid lõpetama?

.....

*19 Millist tuge oleks saanud kolledž Teile lisaks pakkuda?

.....

*20 Palun kirjutage oma vanus

kolledžisse õppima asudes

kolledžit lõpetades

*21 Teie sugu:

- ☐ Naine
- ☐ Mees

*22 Te õppisite kolledžis

- ☐ riigieelarvelisel (tasuta) kohal
- ☐ riigieelarvevälisel (tasulisel) kohal
- ☐ alustasin tasuta kohal, lõpetasin tasulisel kohal või eksternina
- ☐ alustasin tasulisel kohal, lõpetasin tasuta kohal

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Rita Viik

(sünnikuupäev: 08.03.1971)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Üliõpilaste hinnangud oma õpingute peatumise või katkestamise põhjustele ühe Eesti ülikooli kolledži näitel,

mille juhendajad on Mari Karm, PhD ja Merle Taimalu, PhD

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 15.05.2015

Üliõpilaste hinnangud oma õpingute peatumise põhjustele